6/172
■ Iunie 2017
■ Anul XIV

Cafeneaua literară

Sarah BRATU, cl. a VII-a

Acasă

- Tati! Dacă vine Moş Crăciun să-i spui să-mi aducă o ţară.
- Cum să-ţi aducă, tată, o ţară?!
- Aşa! O ţară! Şi în ţara aia să fie oameni care să meargă acasă. Iar dacă nu poate să-mi aducă o ţară, atunci să-mi aducă un tren. Un tren care să meargă departe, departe, până în ţara aia, acasă!...

Victor D. (5 ani)

Poezia copilăriei

* Mamă, mi-e frică. Hai să ne iubim.

* A venit mama-frunză. Mama-frunză şi tata-crenguţă.

* Acuşi, în iarnă, porumbelul cântă vara.

* Tati, auzi: cântă în cer.

supliment **ARTE POETICE**

Joseph EPSTEIN
Cine a ucis poezia?

Elena Zavulovici – pictoriţa copilăriei fericite

Pe Elena Zavulovici, copiii de la Centrul Cultural și de la Şcoala de Arte din Pitești o iubesc așa cum își iubesc părinţii și bunicii. Unii chiar mai mult de-atât. De-aceea au venit în număr mare, la vernisajul expoziţiei de la *Sara Caffe*, marţi, 16 mai, la amiază, când ploaia se zvârcolea ca nebuna prin oraş. Spaţiul neconvenţional a fost plin de vârste, de la trei până la 80 de ani. Plin de vârste și de lucrări fericite, pentru că lumea Elenei Zavulovici e dinamică, e colorată intens, spune câte-n lună și în stele în același timp.

Orașe imaginare, cu bărci de pescuit ancorate lângă blocuri de turtă dulce, cu acoperișuri șuie, spirale peste spirale, pe care privirea aleargă fără să știe de ce aleargă, fiinţe de nenumit, neidentificabile, dar pe care le simţi trăind, adevărate, ca tine și ca noi, însuflețesc tablourile Elenei Zavulovici și-i fac pe copii s-o urmeze ca pe Sfânta Vineri din poveste.

Sigur că pictoriţa are secretele ei de pictoriță. Unul dintre ele, strălucirea de vitraliu, ca un dublu al fiecărei lucrări, și de-aici sugestia de solemnitate în mișcare, artificiu greu de realizat, în general. Dar copiii nu se gândesc la trucuri de om mare. Ei trăiesc în toate lumile deodată, fericiţi – acesta e

cuvântul, aceasta este starea – că lumile acestea sunt nesfârșite și provocatoare.

Actorul Petre Dumitrescu şi clipa de fotografie

Aflat la a treia expoziţie personală de fotografie artistică, actorul Petre Dumitrescu a reunit, pe simezele Bibliotecii „Dinicu Golescu”, 65 de lucrări, alese după bătaia inimii. „Iubirea”, așa se intitulează expoziţia, a avut vernisajul luni, 15 mai, și a adus publicul ca la teatru. Argintiu şi impunător, dispus să povestească despre fiecare instantaneu, cu lux de amănunte, Petre Dumitrescu a dominat rumoarea, chiar și dincolo de secvenţa deschiderii oficiale a expoziţiei.

Fotografiile, majoritatea lor peisaje, surprind forţa liniștită, uriașă a naturii care împarte cu omul tot ce are, deși omul alege să nu împartă cu ea nimic, surprind anotimpurile străjuite de munţi, de arbori, de insecte și de păsări, mereu câte două, tocmai pentru a sublinia noblețea ideii de pereche.

Doar patru portrete sunt fixate cu pietre de râu, în expoziţie, ca într-un decor de piesă antică. Două feţe de copii, cu privirile întoarse înăuntru, către netrăit, către presimţit, chipul senin al unei adolescente care vorbește la telefon și blîndeţea aproape neomenească a unui bătrân de 90 de ani. Petre Dumitrescu îi cunoaște pe toţi. Unul dintre copii este nepoata lui, atât de vioaie la vernisaj, neînţelegând, deocamdată, că bunicul i-a văzut sufletul. Bătrânul este socrul său. Nici el n-a știut că a fost fotografiat. Astăzi, dacă ar mai trăi, ar pricepe că soţul fiicei lui l-a simţit cu asupra de simţire.

Petre Dumitrescu fotografiază de 51 de ani, de când joacă pe scena Teatrului din Pitești. A început de

nevoie, pentru că teatrul nu avea specialiști. A fost, cu siguranţă, mâna zburdalnică a sorţii. Astăzi, are acasă rafturi întregi cu fotografii care așteaptă să se confrunte cu timpul. Expoziţia de la Biblioteca Judeţeană va sta pe simeze până la sfârșitul lunii.

Denisa POPESCU

Autobiografie de suflător

Înfăţişând un om și-a sa pasiune. Viaţa și cariera. Munca perseverentă pentru performanţă. Pornind de la satu’ natal din nordu’ Sucevei. De la familie, copilărie şi traiu’ rural pe ăle meleaguri, în veac douăzeci. Continuând cu anii de școală firești, dedicaţi cu osârdie notelor din portative. Îndeosebi instrumentului cu care muncește de atâta vreme. Colegii, profesorii, nu lipsesc nici ei. Orchestre, concerte, turnee, evenimente și întâmplări. Nici chiar extrasele de presă, destule la număr. Toate având de-a face cu muzicianul astăzi ieșean Petrea Gîscă. Cornist cunoscut și apreciat pentru pricepere și străduinţă. Cadru universitar, da’ și autor de cărţi. Printre ele, și asta* de-acum. În care povestește atâtea. Fără pretenţii literare, da’ cu sinceritate şi seninătate. Prefaţa, cu mult mai inspirată decât aste rânduri de întâmpinare. Din păcate, corectura, deficitară. Neoprindu-mă însă a citi curios cele scrise de el. Vajnic suflător, activ slujitor pe tărâm sonor. Care cântă, uneori, și pe la Pitești...

Îi recomand să mai scoată o ediţie adăugită și-mbunătăţită, că sigur mai are de spus. Dacă s-o-nvoi, îl consiliez și i-o corectez cu mare plăcere. Merită efortu’, că poartă-ntre coperte o mărturisire, cândva părticică din istoria neamului. Util amintind despre cultura acestuia și rostu’ pe lume al unuia dintre fiii lui înzestraţi. Iar mie, mărturisirile deloc nu-mi displac...

Adrian SIMEANU

*Petrea Gîscă, *Cornul şi cântecele dorului*, Ed. StudIS, 2017

Un minirealism

Adrian Pârvu* intră cu decizie în zona aşa-zicînd balcanică a literelor noastre. Învecinat cu *Cînticele ţigăneşti*, sub înaltul astru matein, poetul ne recomandă o perspectivă a pitorescului apăsat şi a derizoriului ostentativ, a pătimirii şi a cinismului în care pare a-şi recunoaşte nota specifică. Centrul este evitat în favoarea marginii, ansamblul în favoarea detaliului, frumosul convenţional în favoarea trăsăturii deviante, deşucheate, scălîmbe. Modestie sau sfidare? Poate că ambele. Toposul favorit pare să fie unul al pierzaniei: „Departe, în noroiul pietrificat al vremii,/ pe malul rîului, la crîşma sordidă, doarme/ bomba vorbelor dezamorsate" (*Bomba vorbelor dezamorsate*). Ar putea coexista un atare mediu cu transcendenţa? Posibil, dar imaginile sale sunt adaptate acestuia, astfel cum în iconografia negrilor creştinaţi sfinţii şi chiar Mîntuitorul poartă pecetea rasială a credincioşilor în cauză. Îngerul capătă înfăţişarea unui ins forţos de cartier, cu care nu e bine să te pui rău: „Cu îngerul nu te poţi certa,/ pentru că îngerul are întotdeauna dreptate./ Cu îngerul nu poţi să te baţi,/ nu poţi să te iei la trîntă,/ pentru că rişti să-şi desfacă larg aripile,/ să te învăluie, să te strîngă la piept/ şi să dea cu tine de pămînt. Să te adoarmă pe veci.// Nu-ţi poţi înjura îngerul, nu-l poţi beşteli,/ nu poţi să-l faci cum îţi vine la gură,/ nu poţi să te lepezi de el, ca de satana.// Cu îngerul nu-i de glumit" (*Cu îngerul nu-i de glumit*).

După cum Dumnezeu este surprins „stînd în aşteptare şi ascultînd blazat, indecis,/ o muzică lentă, dar de foarte bună calitate" (*Calendarul*), dar după ce „a scos lumina din sine", „parcă şi muzica sună altfel, mai puţin monotonă, mai ritmată, mai alertă. Mai îndrăcită" (*ibidem*). Să observăm că, circumscris fiind ambianţei urbane, autorul evită totuşi maşinismul, „modernizarea" în exces, forfota actuală cu iz cosmopolit ce-o caracterizează, preferînd aspectele sale jos-patriarhale, periferia tradiţională, încă în plină vigoare în anii '50 ai naşterii d-sale şi pe care a mai surprins-o pe atunci, în Capitală, şi subsemnatul: „Hai, că trec în retragere/ victorioase trupe de păduchioşi/ mirosind a alcool şi-a mahorcă./ Acasă-i aşteaptă iubite borţoase,/ lauri, fanfare, medalii şi/ strîngeri la piept. Dumnezeu/ a fost înţelept şi-a lăsat spuza în vatră" (*Alt fel de pace*).

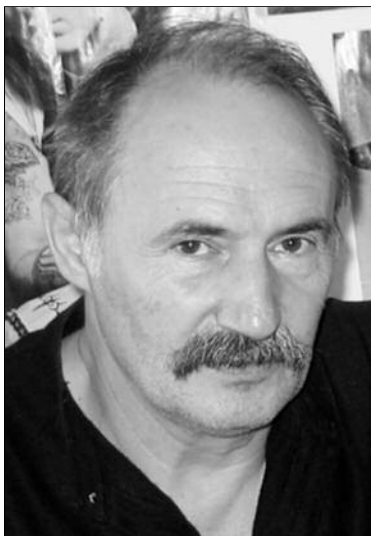
Maidanul capătă o valenţă simbolică: „Pe mîna dreaptă, cît vedeai cu ochii,/ se lăfăia maidanul existenţial, populat cu/ diverse forme de viaţă şi de moarte./ Vara, printre gunoaie şi bălării fabuloase,/ fiinţe din regnuri, din încrengături diferite,/ luptau aparent individual pentru un loc sub soare/ şi, după cum le era datul, pentru perpetuare./ Se descurcau onorabil microbii, mărăcinii,/ gîngăniile, urzicile, pălămida,/ nevertebratele, tîrîtoarele, rozătoarele,/ cîinii vagabonzi, cîteva pisici libere de contract,/ precum şi un număr aleatoriu de copii" (*Păcatul mîndriei*).

Expresivă devine mai cu seamă galeria de personaje ale mahalalei, descrise cu o intenţionată impasibilitate în urîţenia, decăderea sau tragismul lor, reflectînd o lume a demoniei minore ce scapă îndeobşte atenţiei publice. E un soi de minirealism sesizant tocmai prin această surdină a obiectului său. Un Ion Şampon, deşi cu „ambele picioare amputate de la genunchi", „rămăsese/ cel mai bun înotător şi săritor de la mare înălţime", în rest cerşind „la intrarea în parcul Alei" şi cîntînd de zor „Dunăre, Dunăre, ce vii aşa tulbure/ pînă strîngea, din pomană, bani/ pentru cîteva felii de parizer, o pîine caldă şi o litră/ de rachiu de prune" (*Adamaru zice: Ion Şampon avea*). O „huidumă", Titelae, semiidiot „blînd şi inofensiv", gîngav, „robotea, din zori pînă-n noapte" la gospodinele din preajmă. Fiţa, nebuna, „umbla îmbrăcată cu trei rînduri de fuste lungi, ţigăneşti", exhibîndu-şi într-un fel obscen nimfomania.

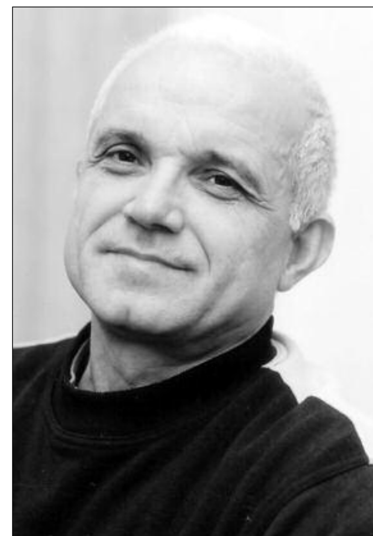
Dar cum i se înfăţişează poetului propriul său chip în oglindă? La un mod apofatic: „N-am fost harnic, n-am fost studios,/ dar nici brînză bună în burduf de cîine/ (cum zice femeia care m-a născut)./ N-am fost căluţ de mare, deşi/ tare mi-ar fi plăcut!/ N-am fost magnolie înflorită, n-am fost samurai,/ n-am fost lebădă neagră, n-am fost Edgar Allan Poe" (*Încă puţin timp*). De unde rezultă reticenţa, nu cutezăm a zice sfiala în faţa lumii evocate cu tristă sîrguinţă, cu un soi de participare compasională la morala sa demisionară în chip obiectiv, precum efectul dureros al unui destin.

Gheorghe GRIGURCU

*Adrian Pârvu, *Poeme din casa de lemn*, Editura Grinta, 2015, 90 p.

Virgil DIACONU – convorbiri cu poetul Liviu Ioan STOICIU *sau*

Despre excelența criticului și președintelui Nicolae Manolescu, a comitetului director al USR, a poeziei optzeciste; și despre propriile texte, pe care le găsește „retorice, slabe, mediocre, sau în care mă repet” (I)

La „selecția naturală în rândul poeților, uneori contează și «din ce gașcă faci parte» sau dacă ești mason, dacă ai funcție”

Anul trecut ai publicat un eseu interesant, numit Dinspre poezie, azi. La români *(*Argeș*, nr. 8, 2016), în care vorbești despre poezie, poezia optzecistă și propria poezie. Unele dintre fragmentele acestui eseu mi se par neelucidate sau stranii, așa încât îți voi pune câteva întrebări cu privire la ele. De exemplu, la un moment dat îți pui această întrebare:*

„Fiecare poet scrie după legea lui? Înseamnă că e o lege nescrisă în natură care selectează poezia. Sau o lege după care poezia funcționează.”

Dacă din întrebarea „Fiecare poet scrie după legea lui?” ai putut să tragi cele două concluzii – 1. „înseamnă că e / există o lege nescrisă în natură care selectează poezia” și 2. „(există) o lege după care poezia funcționează” –, atunci întrebarea pusă de tine a fost înțeleasă, în final, ca o afirmație, și anume: da, fiecare poet scrie poezie după legea lui, *deci după* poetica lui particulară, individuală, *după propriile principii poetice. Adică fiecare poet schimbă legea poeziei. Întrebarea mea este aceasta: dacă „fiecare poet scrie poezie după legea lui”, deci în temeiul unei arte poetice individuale, diferite de a celorlalți poeți, cu principii proprii, și dacă fiecare poet schimbă arta poeziei, să înțelegem că poezia are tot atâtea arte poetice (concepte) câți poeți sunt?*

Deșteaptă întrebare, la care ți-ai răspuns singur. Mulțumesc pentru remarci. Nu mai e nevoie să subliniez că individualitățile contează și în lumea poeziei, ele dau tonul. Ca în fiecare domeniu, se impun poeții cu o „marcă”, o „formulă” recognoscibilă a lor. Prin naștere însă, orice creator liric poate să-și impună poezia cu un timbru specific de identificare, care poate fi acceptat public (estetic) sau nu, sau poate fi ținut între da și nu, la mijloc (nu mă refer neapărat la mediocritate). Depinde deci de receptarea critică dacă fiecare poet are arta lui poetică, dacă i se recunoaște – Dumnezeu i-a dat fiecăruia talent (cât i-a dat), dar expresia lui poate fi validată sau nu de publicul avizat căruia i se adresează (chestie și de noroc). Din păcate, la atât se reduce selecția naturală și în rândul poeților, uneori contează și „din ce gașcă faci parte” sau dacă ești mason, dacă ai funcție, dacă ai un handicap.

„Prin poezie dăm de gol o predispoziție ancestrală pentru «cunoașterea magică» a lumii”

În același eseu faci această declarație privitoare la volumul tău, „Opera poetică”, publicat de poetul Călin Vlasie la editura sa, Paralela 45. „Am constatat că am o grămadă de poeme pe care nu le mai înțeleg”. Cum adică nu le mai înțelegi? Nu le mai înțelegi pentru că ele sunt dificile, sau pentru că nu mai ești de acord cu ele, deci le-ai depășit?

Poemele mele au exprimat o stare sufletească *de la un moment dat* („o stare irațională de raportare la concret”).

Acel *moment* de atunci nu-mi mai e accesibil și devine greu, dacă nu imposibil de înțeles. E o caracteristică a poeziei spontane (pe care avangarda, îndeosebi suprarealismul, a dus-o la extrem; avangarda a fost cel mai sincer, mai crud proiect liric adus din subteranul subconștient la suprafață). Am constatat, recitindu-mi primele cărți, că n-am avut nici o legătură cu scrierea esopică, de care se face atâta caz azi (cu ascunderea sensului real al versurilor, din cauza cenzurii de până la Revoluție) și că am scris „natural, așa cum mi-a venit” – e adevărat, nu o dată introducând aluzii sociale în versuri, „șopârle”, fiindcă eram sufocat zi de zi de atmosfera toxică, imorală a vremii. Îmi imaginez că un cititor al versurilor mele din volumul „Inima de raze”, de exemplu, dacă e poet, mi le poate înțelege, nu însă dacă e critic literar. La noi, critica subevaluează avangarda, și istoriile literare o ignoră, ba chiar nici dicționarele literaturii române nu-i rețin poeții-etalon. Altfel, dacă am depășit poeme ale mele? Tot timpul încerc să le depășesc, am etape pe care le ard la masa de scris, încerc mereu să „evoluez”, să scot în evidență „o formă de dezvoltare a sufletului”. Cred în iraționalitatea poeziei, că prin poezie dăm de gol o predispoziție ancestrală pentru „cunoașterea magică” a lumii.

„S-a schimbat mentalitatea receptării poeziei, a apărut o *poezie de piață*!”

Iată o altă declarație a ta din eseul publicat în revista „Argeş”: „Optzeciştii au impus o paradigmă a lor în poezia română”. Spune, te rog, în ce constă paradigma impusă de poeţii optzeciști în literatura română și cât de valoroasă este ea în raport cu paradigma poeziei moderne, în care ar fi să intre, să spunem, Eminescu, Arghezi, Bacovia, Blaga?

Sensibilitatea s-a schimbat o dată cu vremurile și cu istoria, în bine, în rău. Să simplificăm lucrurile: dacă poeţii exprimă o realitate sufletească a epocii în care au trăit şi valoarea lor estetică rămâne în urmă, în timp, în chipul cel mai firesc, e o problemă? Ce facem, comparăm valorile unei generații cu valorile altei generații literare? Ce semnificație ar avea? Nu e de ajuns să ne bucurăm de fiecare câștig? Inclusiv din rândul scriitorilor contemporani? Există un *progres* în literatura română, pe care trebuie să-l normăm, având un vârf în perioada modernă (a întemeierii) și un regres mai apoi? Optzeciștii fiind cei decăzuți? Avem generații ratate de poeți (las la o parte perioada strict politizată de istorie, a realismului socialist, dar și atunci a existat o literatură subterană de valoare)? Optzeciștii au scris așa cum le-a fost lor dat să scrie, la vremea lor, având câștigul celor 150 de ani de literatură cultă, reacționând „postmodern” la versurile metaforizate, inițial. Azi avem individualități optzeciste recognoscibile, înnoitoare la nivel de text și lexic. Ce paradigmă a lor e de pus în discuție? Scriu optzeciștii *altfel* decât marile valori lirice de dinaintea lor, de la Eminescu la Blaga și de la Nichita Stănescu la Virgil Mazilescu? *Scriu altfel*, asta înseamnă că pot fi validați ca stâlpi ai actualei poezii de limbă română. Mâine vor veni la rând probabil personalități lirice douămiiste, să le așteptăm să-și consolideze opera. S-a schimbat mentalitatea receptării poeziei, a literaturii originale în general, a apărut o *poezie de piață*! În România a existat o continuitate lirică extraordinară. Deși avem o istorie milenară, putem să credem că avem o literatură cultă tânără (de vârsta limbii române stabilizate în a doua parte a secolului XIX) și că avem performanțe lirice nesperate, avangarda scoțându-ne în lume la timp (ba chiar avangarda noastră a dat tonul înnoirii lirice experimentale în lume). Vrei teoria chibritului, legata de paradigma optzecistă? O găsești în toate textele critice care contează (de la Manolescu și Simion, la criticii care se învârt în jurul lor), n-are rost să mai bat eu apa în piuă aici.

„Poezia română, prin versurile biografice autohtone optzeciste (…), a avut dintr-odată deschidere către lume”

Iată și acest fragment din eseul pe care îl semnezi:

„Intraţi în competiţie cu literatura română scrisă până la ei (şi, mai nou, cu literatura română scrisă de urmaşii lor, nouăzecişti şi douămiişti), (optzeciştii, p. n.) au compatibilizat literatura română cu literatura universală, depăşindu-şi limitele. *(s.n.)”.*

Întrebarea mea este aceasta: cum au putut optzeciştii *să* „compatibilizeze literatura română cu literatura universală”, *deci să ridice la nivelul valoric al literaturii universale literatura română, adică întreaga literatură română? Nu crezi că afirmația ta este hazardată? Poate că optzeciștii au făcut acest lucru doar cu propria literatură, cu propria poezie.*

Uită-te la optzecistul Mircea Cărtărescu, este un produs de piață, care a depășit limitele la noi – va primi și Premiul Nobel pentru Literatură într-o zi, el a compatibilizat literatura română cu cea universală, ce e așa greu de priceput? S-au spart tiparele, optzecistul Matei Vișniec e globalizat… Ai interpretat greșit, cum adică „deci să ridice la nivelul valoric al literaturii universale literatura română, adică *întreaga* literatură română?” Ce treabă are un scriitor sau altul cu întreaga literatură română? Fiecare scriitor își duce crucea, unii rămân „mari” pe plan național, alții trec peste graniță cu succes, alții rămân de căruță. Prin optzeciști s-a sincronizat intuitiv poezia română cu cea universală, îndeosebi cu cea anglo-americană, cenacliștii de Luni în principal (echinoxiștii lui Ion Pop au mers pe mâna poeziei franceze, am impresia, cei de la Timișoara au mers pe model german, iar cei de la Iași pe model italian; eu, la Focșani, am mers pe mâna poeziei grecești, Iannis Ritsos era un maestru, Marin Sorescu având să-i preia formula). Poezia română, prin versurile biografice autohtone optzeciste (care localizează poetul) a avut dintr-odată deschidere către lume. Ne vine sau nu să credem, azi poezia română e vedetă, chiar dacă, din păcate, nu e recunoscută pe plan universal.

„Sunt colaboratori ai Securității dovediți, care sunt tolerați, nepuși la index, li se iartă, fiind scriitori de valoare, primesc indemnizații și sunt premiați”

O altă idee, la fel de bizară ca aceea a compatibilizării în masă a literaturii române cu literatura universală înfăptuită de optzeciști, este aceea care pretinde că „atitudinea optzeciştilor la masa de scris a grăbit prăbuşirea comunismului (a regimului dictatorial)”.

Chiar au grăbit scriitorii optzeciști, prin scrierile lor, căderea comunismului?… Ai putea să ne arăţi cel puţin 50-100 de scriitori optzeciști, care prin atitudinea lor la masa

de scris „au grăbit prăbușirea comunismului (a regimului dictatorial)”? Mai degrabă în presa noastră s-a vorbit despre scriitori optzeciști (și neoptzeciști!) vânduți Securității, deci despre scriitori care au ajuns informatori *ai nobilei instituții... În loc să grăbească „prăbușirea comunismului”, o parte din scriitorii optzeciști, desigur mică, au sprijinit comunismul! Oricum, afirmațiile în bloc cu privire la moralitatea generației 80 mi se par riscante. Tu ce crezi?*

Aceeași interpretare abuzivă, a generalizării. „Ai putea să ne arăți cel puțin 50-100 de scriitori optzeciști”, spui. 50-100 sunt cam toți optzeciștii „la grămadă”. Nu-mi place genul acesta sumar de execuție. E complexul unui provocator. Optzeciștii n-au fost primiți în USR decât după Revoluție, oare întâmplător? „Organele” se temeau de ei. Altfel, s-a descurcat fiecare cum a putut, au fost și colaboratori ai Securității, dar au fost și optzeciști onești, în marea majoritate, care n-au aplaudat dictatura, „au stat în umbră și au cârtit”, fiecare carte a lor a fost puricată cu lupa, descoperind în ele accente de „revoltă tăcută” (ei au rezistat prin cultură, cu adevărat; nu-mi amintesc să fi publicat în „Omagiile” uriașe ceaușiste sau ale PCR, nici editoriale compromițătoare în revistele de cultură). Unii optzeciști au plecat din țară. Cenacul de Luni a fost închis, de ce oare? Colocviile de poezie de la Târgu Neamț (interzise și ele) au dat de gol spiritul de opoziție manifestat de optzeciști. La Iași era un adevărat cuib de răzvrătiți. La Revoluție au fost optzeciști care au fost arestați și la București. „Proclamația de la Timișoara”, din 8 martie 1990, perfect articulată, a fost concepută de optzeciști – cum îți explici? Optzeciștii nu erau făcuți pe calapodul celorlalți, accesul la Europa Liberă și la publicistica și literatura din Occident i-au ținut în gardă. Nu știu câți au simțit pulsul schimbării (al prăbușirii comunismului), dar e clar că ei au fost pe val. Crezi că USR le-a pus la dispoziție degeaba o revistă săptămânală, imediat după Revoluție (*Contrapunct*)? USR le-a fost chiar recunoscătoare optzeciștilor pentru valoarea lor morală și pentru spiritul critic de care au dat dovadă până la 1989.

Și dacă tot a venit vorba despre informatori, cum cataloghezi faptul că conducerea USR nu a cerut până acum CNSAS-ului să îi fie comunicați scriitorii care au colaborat cu Securitatea comunistă? Ar fi un inconvenient pentru conducerea USR să îi dea publicității pe scriitorii informatori? Dacă ai conduce USR ce ai face?

Ești neinformat, toți membrii Consiliului de conducere a USR au trecut prin filtrul CNSAS și au primit adeverințe de necolaborare cu Securitatea. Eu am cerut oficial asta (cât am fost în Consiliu; până în 2013; cred că e stipulat în statut să fie excluși din Consiliul USR colaboratorii Securității) și s-a pus în aplicare. E o probă de naivitate să întrebi de ce USR nu pune pe toate gardurile scriitorii colaboratori ai Securității, ai tu o listă a lor? Au fost scriitori care au colaborat cu Securitatea și care au fost executați în reviste literare, dar de aici și până să publici o listă cu toți informatorii... Crezi că altă treabă nu are CNSAS decât să vadă câți din cei 2.500 sau 2.700 de scriitori care mai sunt în viață au colaborat cu Securitatea? Mai ciudat e că totul s-a relativizat, că sunt colaboratori ai Securității dovediți, care sunt tolerați, nepuși la index, li se iartă, fiind scriitori de valoare, primesc indemnizații și sunt premiați (legea indemnizațiilor de merit nu spune decât că ele se acordă valorilor premiate, nu cere adeverință de la CNSAS). Fiecare înțelege azi din democrație ce vrea, eu respect votul majoritar. Din cauza votului majoritar m-am retras de peste tot, înseamnă că eu nu sunt în regulă opunându-mă.

„Azi (…) evaziunea în cadrul judecăţilor de valoare depăşeşte orice imaginaţie.”*

Iată și această evaluare a ta: „Până la optzeciști poezia era uzată de calofilie, de metafore și locuri comune, uniformizată.”

Chiar crezi că poezia de „până la optzeciști”, așadar toată poezia românească, în care se cuprinde și poezia lui Arghezi, Eminescu, Bacovia, Blaga, a lui Nichita Stănescu și Marin Sorescu, să spunem, este „uzată de calofilie, de metafore și locuri comune, uniformizată”? Este această poezie atât de jalnică pe cât o crezi, în timp ce poezia optzecistă este de mare ținută, după cum rezultă din această punere în opoziție a celor două secțiuni ale poeziei noastre? Crezi că prin optzeciști începe cumva o mare poezie, în timp ce „până la optzeciști” este un deșert poetic?

Ce prostie. Mă enervezi! Nu te supăra, vrei să regret că am început să răspund la întrebările tale? Recitește ce am mai spus eu, mă refeream exclusiv la poezia calofilă a șaptezeciștilor de toată mâna, la care m-am raportat polemic (eu sunt prin vârstă și șaptezecist, am debutat în anii 70). Ce deșert poetic, ce bazaconii? Eu nu mai puteam să citesc poeții șaptezeciști, „tehnica” lor, limita vocabularului, limbajul de lemn, trebuia găsită o altă cale de receptare. S-a dovedit că a dispărut în neant acea poezie calofilă șaptezecistă, care e problema? Mă faci să râd cu luarea peste picior a poeziei optzeciste și a ținutei ei înalte – optzeciștii țin și azi steagul, uită-te la premiile literare care se acordă (inclusiv sau mai ales la premiile naționale). E o pierdere de vreme să-i tot contești, nu e nimeni de vină că tu ai pierdut sau nu trenul optzecist. Până la urmă e vorba și de vocația de a fi cititor onest... E o diversitate de opinii, de ce nu crezi în valoarea (decisă profesional!) a celor pe care tu îi minimalizezi? N-or fi toți criticii tâmpiți când scriu în dreptul lui Ion Mureșan că e „mare poet” (și această etichetare de mare poet s-a extins la liderii optzeciști) sau în dreptul volumului „Levant” că e o „capodoperă”. Văd că ai construit la Pitești o tribună anti-optzecistă, faci politică?

Nicidecum! Nu mă interesează optzecismul în sine și cu atât mai mult nu găsesc o împlinire în faptul că cineva a prins trenul optzecist sau un alt tren generaționist. Trenurile generaționiste sunt prea aglomerate, sufocante. Eu am trenul meu. Și cred că fiecare poet trebuie să aibă trenul său. Constat în schimb că tu ești bolnav de optzecism și că faci fie declarații gratuite, fie contradictorii. Cât despre modul de evaluare a poeziei, în genere, și posibila valoare a optzeciștilor, iată ce declarai anul trecut într-o revistă literară: „Azi (...) evaziunea în cadrul judecăților de valoare depășește orice imaginație.”

Tot în eseul despre care vorbim aici, Dinspre poezie, azi. La români, *ne asiguri că „personalitățile optzeciste au stilul lor recognoscibil. Sunt poeți optzeciști care au publicat și cărți de proză, teatru și eseu sau publicistică, dar și de critică de valoare, ocupând primele locuri în ierarhiile fiecărui gen...”*

Spune, te rog, în ce context literar ocupă scriitorii optzeciști, personalitățile optzeciste, „primele locuri". În contextul literaturii optzeciste? Al literaturii române? Al literaturii europene? Al literaturii universale?

E greu la deal... N-are rost să mă repet, aruncă-ți ochii pe lista nominalizărilor și premiilor acordate în cadrul literaturii române, de la Premiile USR la cele ale Academiei, la premiile naționale (Eminescu, Blaga, Arghezi) de la Revoluție încoace, optzeciștii au dominat și domină „topurile". Ce e așa mare filozofie? Lasă că ei domină și piața revistelor literare (avem redactori-șefi cât încape, optzeciști), a manifestărilor literare organizate în principal de optzeciști, de extraordinara editură Paralela 45 condusă de un optzecist, care publică deja „opere" ale optzeciștilor aflați încă în viață. Sunt optzeciști „clasicizați" de manualele școlare și de cursurile studențești, pe ce lume trăim?

Firește, atâta vreme cât colegii tăi optzeciști își dau singuri premiile, ei sunt în vârful ierarhiei. Ești orb, nu vezi realitatea și o deformezi.

„Eu fac parte dintre cei ținuți în plan secund, m-am resemnat cu această situație"

Întotdeauna ai ținut partea poeziei optzeciste, din care faci parte. Chiar crezi că lumea începe și se termină cu poezia optzecistă? Chiar crezi că poți vorbi, așa, la grămadă, de poezia optzecistă, când în componența ei sunt, ca în toate generațiile poetice, de altfel, atât poeți de valoare, cât și poeți modești? Sau poeți optzeciști modești nu există?

Îmi plac valorile optzeciste, literatura lor, sunt în primul rând un cititor de poezie exigent, e un păcat? Rămân de căpătâi și Eminescu-Blaga-Bacovia, dar și lideri șasezeciști și șaptezeciști sau nouăzeciști și douămiiști, ador poezia bună scrisă în limba română, e o nenorocire? De 30 de ani e vremea optzeciștilor, va urma vremea post-optzeciștilor. Tu continui să generalizezi abuziv discursul, *eu când spun optzeciști la plural mă pot referi și doar la doi lideri, nu la toți membrii generației.* E normal să fie optzeciști care stau în prim-plan, optzeciști din linia a doua, a treia și tot așa. Sunt și poeți optzeciști modești, care-i fac să strălucească pe cei de la vârful piramidei optzeciste. Eu fac parte dintre cei ținuți în plan secund, m-am resemnat cu această situație (aud că la Pitești există o poetă, probabil din tabăra ta anti-optzecistă, care mă desconsideră radical; să fie sănătoasă, nu e bine să te pui cu gusturile cititorilor, dacă există bună-credință), aș putea să mă revolt, s-ar schimba ceva?

„Mă străduiesc să pun cruce aventurii scrisului de poezie"

I-ai lăudat foarte tare pe poeții optzeciști, vorbind așa, la general, deci fără să dai niciun nume. Poeții optzeciști pe care îi crezi de valoare *au totuși nume. Care sunt ele? Și ce nume de poeți optzeciști minori cunoști? Sau aceștia nu există?*

N-o mai iau de la capăt. Sita cerne pe mai departe, am pomenit mai înainte poeți optzeciști percepuți la cel mai înalt nivel. Nu arăt pe nimeni cu degetul. Despre poeții optzeciști minori – numai de bine, sunt solidar și cu ei. Eu nu fac liste, îi las pe cei cu spiritul critic supradezvoltat să o facă. Eu mă mulțumesc și cu un vers „genial" al unui poet (care poate fi scris-publicat și de un poet minor). „I-ai lăudat foarte tare pe poeții optzeciști", spui. Dacă într-adevăr am făcut-o, mă onorează. E și asta o chestiune de caracter, să-ți vezi lungul nasului și să-l consideri pe colegul tău mai bun.

L.I.S., ce este pentru tine, la această vârstă matură, poezia? Nu poezia optzecistă, ci poezia. *Cum o înțelegi? Încearcă să o definești cât de cât. Iar dacă nu poți, definește cel puțin poezia pe cate o faci tu.*

În sfârșit, revii la un dialog mai puțin încruntat. Poezia rămâne o pedeapsă pentru mine, pe care o ispășesc senin (de fiecare dată criticii care mă comentează mă condamnă). Scriu și azi fără nici o presiune pe cap, spontan. La mine e mai mult o manifestare a iraționalului. Scriu numai pentru sertar. Poezia mă eliberează de gândurile negre și mă face să mă iluzionez, după ce o scriu, că n-am trăit degeaba pe moment. Azi, „la această vârstă matură", cum zici, mă străduiesc să pun cruce aventurii scrisului de poezie. Am constatat că am adunat prea multă maculatură în sertar. Deși, la recitire (după o perioadă lungă de stat în sertar; atunci când mi se cere o colaborare la reviste), sunt instabil, uneori am o grilă critică negativă de receptare a propriei poezii, altădată am altă grilă, pozitivă, dacă pot să spun așa, uneori totul e maculatură, alteori salvez fiecare poem... Nu pot să cuantific poezia, e o adunătură de cuvinte nearticulate cu voce tare, care-și cer dreptul la exprimare. La mine numai intuitiv vine poezia la masa de scris – stau maximum o oră (o oră și jumătate atunci când sunt întrerupt de telefon sau de o chemare și mă străduiesc să-mi reintru în atmosfera creată, când scriu de mână) la masa de scris, cu senzația că nu mă gândesc la nimic (e o probă de meditație, probabil). Uneori scriu concentrat la maximum, alteori sunt relaxat. Azi sunt supărat pe mine că am revenit la scrisul care pentru un cititor normal ar fi greu de înțeles, deși mie mi se pare perfect accesibil, convins că l-ar înțelege dacă i-aș citi poemul cu voce tare. Am acest *specific*, al rupturii în interiorul poemului, al fragmentării care derutează, care te face „să pierzi rândul" (sau coerența), deși în discursul de zi cu zi cotidian asta ni se întâmplă tuturor, gândim și rostim propoziții sau fraze fragmentar, depinzând de schimbarea din mers a gândurilor, de distragerea atenției de alt fenomen... Ce e poezia? E acel nimic „spiritual" din care faci, din senin, o structură „materială" credibilă sau nu.

„Nicolae Manolescu are o echipă performantă (Gabriel Chifu și Varujan Vosganian se completează; dar îndeosebi Gabriel Chifu e inițiatorul proiectelor USR …)"

Ești mulțumit de actuala conducere a USR, de modul în care ea conduce, organizează și finanțează activitățile culturale? Care sunt beneficiile spirituale ale membrilor USR? Nu ale celor din conducere, ci ale celorlalți? De pildă, tu ce beneficii ai?

Am votat pentru al treilea mandat al lui Nicolae Manolescu. N-avem o altă autoritate critică de pus în ramă (că toți scriitorii activi recunosc o asemenea autoritate, se vede și din alegerea sa ca președinte al tuturor juriilor pentru premii de referință, acordate sub egida USR, azi; vezi pe site-ul USR enumerarea lor). Cum spuneam mai sus, eu m-am retras de peste tot din 2013, respectând votul majoritar al colegilor, inclusiv votul pe statutul nou al USR (contestat de

„reformiști") a fost votat liber de colegi, e democrație, hotărârea lor a devenit lege, ne place sau nu (opoziția mea în interiorul Consiliului USR devenise caraghioasă; I.T. Morar repeta în *Cațavencu*, stupid, că eu eram nebunul Consiliului). Nicolae Manolescu are o echipă performantă (Gabriel Chifu și Varujan Vosganian se completează; dar îndeosebi Gabriel Chifu e inițiatorul proiectelor USR, care pun scriitorii pe poziții de competiție; același Gabriel Chifu a deschis revista *România literară* tuturor membrilor USR cu o generozitate ieșită din comun; e o efervescență de „premiant" de cel mai bun augur). USR a devenit un club select, nu numai un sindicat. Președinții celor 20 de filiale ale USR au un rol determinant în susținerea proiectelor USR și ale unor proiecte ale lor de manifestări literare, motiv să fie acuzați că au dat de gustul puterii (dar e și acesta un mod de a conduce).

Cum se dau marile premii literare...

Pilonii USR sunt președinții de filiale ale USR, disciplinați – e o strategie a acestui mandat al lui N. Manolescu să le dea putere de decizie lor (președinții de filiale ale USR se regăsesc și în Consiliul USR și în Comitetul Director al USR, automat; șapte dintre ei sunt critici; ei sunt consultați și la nominalizările pentru acordarea de premii, inclusiv la premiile naționale Eminescu și Blaga; lasă că mulți fac jocuri „pro domo"), există deci descentralizare reală, coordonarea de la centru are eficiență, „totul e sub control". Fără exagerare, calitatea manifestărilor patronate de USR e remarcabilă. Scriitorii de valoare sunt puși în evidență. Există și o zonă de exclusivism, subiectivismul scriitoricesc și „spiritul de gașcă" n-au remediu. Din păcate membrii de rând, fără vreo funcție în USR și singuraticii (autoizolații) intră rar în vederile organizatorilor de evenimente literare și nu știu cum se pot îndrepta lucrurile în acest sens (nefiind invitați, ei nu fac parte nici din asistență). Șefii, atotprezenți la manifestările USR, sunt reprezentanții scriitorilor, nu? Întrebi ce... beneficii am eu. De ce trebuie să am vreun beneficiu din partea USR? Sunt uneori invitat la manifestările literare organizate de USR (dacă am norocul să fiu nominalizat; de exemplu, la Gala Poeziei nominalizările le fac 12 critici de poezie, n-ai nici o siguranță că ești votat) și primesc drepturi de autor de la revistele USR (asemenea tuturor colaboratorilor lor). E un merit al acestei echipe în frunte cu N. Manolescu și finanțarea de la stat a revistelor USR, de viitor.

„M-am săturat să tot pun în sertare texte pe care mai târziu, când le recitesc, le găsesc retorice, slabe, mediocre, sau în care mă repet"

Ai declarat în revista Expres cultural *(nr. 3, martie, 2017) că ești total nemulțumit de calitatea poeziei pe care o scrii. Spui acest lucru în comparație cu poezia marilor poeți, sau pur și simplu nu îți place poezia pe care o concepi?*

Nu mă compar cu nimeni și nu mă interesează cine publică în același an cu mine (și mă concurează; îl citesc realmente cu plăcere dacă am cartea lui). Ce poezie a marilor poeți? Am mai subliniat, fiecare poet e altceva (alt destin, altă „mâncare de pește", alt mod de a fi, alt „dat natural"; unul are stea în frunte, altul nu, unul e mai bun, altul e mai rău). Nemulțumirea e legată de bucătăria mea, în exclusivitate, numai către ea privesc – am spus în treacăt și mai sus, în acest interviu, că m-am săturat să tot pun în sertare texte pe care mai târziu, când le recitesc, le găsesc retorice, slabe, mediocre, sau în care mă repet, rar mai găsesc un poem care să treacă de pretențiile mele de cititor îndepărtat de propriu-i scris, la limită. Când public o nouă carte, îmi propun solemn să fie ultima, păcălit de aparențe, că ajunge! Bun, ajunge, dar eu ce să fac mai departe cu mine însumi, dacă tot mai sunt în viață? Să citesc – slavă cerului, citesc fără încetare (chiar dacă sunt departe de a-mi epuiza biblioteca, împărțită între București și Brașov acum), dar dacă nu scriu, parcă îmi lipsește esențialul. Nu știu cât o voi mai lungi cu poezia originală. Îmi e dor de *underground*, de experimentele tinereții.

„USR ar trebui să-i mulțumească, de fapt, lui Nicolae Manolescu că e de acord să rămână în fruntea ei, nicidecum să-l conteste! Eu l-aș vota președinte al USR până la moarte"

Ai scris în revista Argeș *despre scriitorii tineri care au dat în judecată USR și care se judecă, încă, cu ea. Ce părere ai de acțiunile lor? Au ele vreun temei? Crezi că acțiunile lor deranjează în vreun fel activitatea USR și pe ceilalți scriitori? Tu ești, cumva, deranjat de demersurile lor?*

I-am rugat pe cei care au dat în judecată USR (nu sunt tocmai „tineri scriitori", cum scrii în întrebare) să nu distrugă USR, o structură de care avem toți scriitorii nevoie (USR ne lasă iluzia că ne profesionalizează, aderând la ea). Ei susțin că vor să aducă în legalitate USR, deocamdată n-au făcut decât să oblige USR să cheltuiască bani grei cu procesele (de cealaltă parte, am auzit că Dan Mircea Cipariu, prin nu știu ce firmă a lui, a cheltuit 25.000 de euro cu procesele deschise USR!). Eu mă tot mir – ei nu văd că membrii USR sunt coalizați de partea actualei formule de conducere a USR, că statutul contestat a fost votat în majoritate de scriitori și că așa e în democrație la noi, respecți votul majoritar (o repet a treia oară în interviu). Ești în opoziție? Pentru mine lucrurile s-au simplificat evident în timp – USR ar trebui să-i mulțumească, de fapt, lui Nicolae Manolescu că e de acord să rămână în fruntea ei, nicidecum să-l conteste! Eu l-aș vota președinte al USR până la moarte (să mă ierte). În locul lui N. Manolescu demult i-aș fi băgat pe românește în aia a mă-sii și pe USR și pe toți scriitorii dovediți „incomozi", că este de-a dreptul inadmisibil la cât a ajuns să fie de terfelit.

„Nicolae Manolescu, cu adevărat mare critic (firește, cu slăbiciunile sale pentru un scriitor sau altul; exagerează nefericit atunci când ține cu orice preț să-i răsplătească, premiindu-i, pe scriitorii cu funcții sau pe organizatorii de manifestări literare, care-l ajută să-și ducă la capăt un proiect-USR;)"

Tu știi că N. Manolescu nu-mi e prieten (nu-mi iartă atacurile din presă, legate de funcțiile pe care le-a avut; am avut două procese deschise de domnia sa împotriva mea; am

renunțat de comun acord la ambele, după un stres nemeritat), mă ține departe de podium (probabil fiindcă nu merit „ca scriitor” onoruri; apropierea de avangardă, în poezie, în orice caz, îl scoate din minţi, n-o suportă, o minimalizează). Dar asta nu înseamnă că Nicolae Manolescu, cu adevărat mare critic (firește, cu slăbiciunile sale pentru un scriitor sau altul; exagerează nefericit atunci când ţine cu orice preţ să-i răsplătească, premiindu-i, pe scriitorii cu funcţii sau pe organizatorii de manifestări literare, care-l ajută să-și ducă la capăt un proiect-USR; dar omenește e de înțeles), merită soarta pe care i-o rezervă „reformiştii”. În toamna anului 2018 va avea loc adunarea generală a USR. Până atunci eu îmi doresc să înceteze ostilitățile, să se aşeze la o masă comună „combatanții”, să se oprească o dată procesele astea publice (care au adus USR și lui N. Manolescu deservicii considerabile, scriitorii în general având de suferit).

„Nu-mi bat capul să aflu de ce am rămas *outsider*”

Ce poeți sau ce curente poetice te-au inspirat? Ai avut/ ai modele poetice?

Nu-mi amintesc să mă fi inspirat altceva decât mici evenimente, stări sufletești, inimă rănită, personaje sau situații din viața de zi cu zi. N-am avut modele poetice – am început să scriu în genul lui Coşbuc, apoi al lui Bacovia și Blaga, fără să încerc să le calc pe urme, nu m-au influențat nici lecturile aprofundate de poezie, am încercat să nu mă las furat. I-am admirat pe unul sau pe altul dintre poeți, nu mi-au fost însă modele. Subconștientul meu prelucrează informațiile cum crede el de cuviință; dacă forțez, nu iese nimic la masa de scris. E acea gândire de dincolo de rațiune la mijloc. De la un volum de versuri la altul am observat că am schimbat unghiul introspecției, am căutat alt culoar al „emoției artistice” – așa a curs de la sine. Nu-mi bat capul să aflu de ce am rămas *outsider*.

Mulțumesc pentru interviu. Iau seama că tu ești unul dintre poeții-șefi, care chiar știu ce vor.

„Fac naveta de la Brașov la București”

Ai declarat în presă de câtva timp că te-ai retras la Brașov. Tocmai acum, când ai câștigat Premiul Național pentru Poezie „Tudor Arghezi”. Ce vrea să însemne această retragere? O izolare, o vilă în care poți lucra mai liniștit, un refuz al Bucureștiului și al scriitorilor bucureșteni sus-puși pe care nu-i agreezi? Te deranjează anumite aspecte ale vieții literare bucureștene?

De vreo trei ani, nu „de câtva timp”, m-am retras la Braşov – de fapt, domiciliul meu stabil e tot la București, dar în altă locație decât unde am stat din decembrie 1990. Am vândut în decembrie 2013 apartamentul din Str. Bibescu Vodă (în Piața Unirii practic, „La fântâni”), de pe o scară de bloc „de scriitori”, cu nouă etaje, căpătată în 1990 de Mircea Dinescu, președinte al USR, de la autoritățile postrevoluționare (în apartamente se stătea cu chirie la stat; în 1990 ele erau numai la nivel de schelet; de-a lungul anilor am cumpărat apartamentul), scară pe care și azi mai locuiesc Eugen Negrici și Bogdan Ghiu (să dau numai exemplul lor). În februarie 1990 fusesem ales redactor-şef la un nou săptămânal al USR, *Contrapunct* – am părăsit postul înalt de „președinte de județ Vrancea” (pus forțat de revoluționari la 22 decembrie 1990), de membru al Parlamentului Provizoriu, am făcut naveta la Focşani tot anul (sau am stat la hotel), până să mă instalez în apartamentul cu trei camere din Str. Bibescu Vodă (la Focșani am lăsat tot un apartament cu trei camere). Aici, în Str. Bibescu Vodă Nr. 1 din București, la etajul 1, unde aveam eu apartamentul „tras la sorți la USR”, am avut ghinionul să se deschidă în decembrie 1997 o cârciumă, un „pub” israeliano-irlandez intitulat „The Harp” (sub mine, la parter și la mezanin era, când m-am mutat, un magazin de marochinărie; corupția de la Primăria sectorului 4 a făcut posibilă deschiderea și întreținerea acestei „bombe” ilegale, cu muzică dată la maximum, non-stop). Efectiv, 16 ani am fost terorizat de acest local infect zgomotos (cu aer toxic de la bucătărie și de la terasă; cu patroni de o rară rea-credință), și eu și soția și fiul i-am mulțumit lui Dumnezeu că n-am intrat în spitalul de nebuni, nici nu mai vreau să-mi amintesc...

Cum spun, în decembrie 2013 am vândut acest apartament „central” din Str. Bibescu Vodă unui om de afaceri care a deschis birouri acolo. Cu banii luați pe apartament și din vânzarea casei bătrânești a soției, cu teren (plus economii, făcute în timp), i-am cumpărat fiului, Laurențiu, un apartament în București (în zona Brâncoveanu-Huedin) și o mașină, cum și-a dorit, și Doinei Popa un apartament la marginea Bucureștiului, la capătul Căii Giulești Nr. 418 (aici avem noi domiciliul stabil)... Iar mie mi-am cumpărat o jumătate de vilă (vilă-duplex) la marginea Brașovului, cum vii dinspre Predeal, la baza munților Piatra Mare și Postăvarul (la gard am pădurea); aparținem de Brașov. Am rămas total fără bani, îți dai seama, trăim de azi pe mâine, cum am trăit de când ne știm (nu ne plângem, batem în lemn). Natural, suntem acasă mai mult la Brașov (Doina, datorită aerului curat de la marginea Brașovului, bolnavă cum e de inimă, nici nu prea mai calcă prin București). Aș putea să spun că ne-am retras la Brașov. Motiv să subliniez că ni s-a schimbat viața. Mutarea flotantă la Brașov a coincis și cu pensionarea mea și a Doinei. Într-un fel, ne-am izolat la Brașov. Ne-am rupt de stresul bucureștean. Lumea literară bucureșteană a trecut în plan secund (altfel, nu ne implicăm deloc în lumea literară din Brașov). Fac naveta de la Brașov la București, mulțumindu-le colegilor din redacție că mă mai păstrează cu o colaborare la *Viața Românească*... Să răspund la întrebare: nu, retragerea mea la Brașov n-are legătură cu vreo nemulțumire legată de scriitorii bucureșteni. Pur și simplu am 67 de ani, cât mai am eu de trăit să merite să mă mai omor cu firea? Încerc să-mi văd de scris și de citit în singurătate, „retras”, „izolat”, departe de vuietul bătăliilor literare sau extraliterare.

3 mai 2017. BV

* Liviu Ioan Stoiciu în eseul *Dinspre poezie, azi. La români*, publicat în revista *Argeș* (nr. 8, august, 2016).

În poarta trecătoare/ a primului strigăt

Să scrii înfiorat de moarte ca de „tăcerea unui domiciliu/ conjugal îmbătrânit sub clopote melancolice”, să vânezi umbra şi ea să te vâneze, să vrea să te prindă „între aripile prăbuşite peste morţii disperaţi” e semn de maturitate poetică, dar şi de renunţare la toate cele deşarte ale lumii. Volumul din 2016 al lui **Echim Vancea**, **Umbra nu își împarte prada cu nimeni**, reia tematica morţii prezentă într-un volum din 2004 („ocupantul provinciei”), dar îi dă un plus de dramatism. Tonalitatea este tot gravă, căci frica de moarte/ frica de noapte şi înstrăinarea ca motive lirice pot cu greu să-i dea elegiei tonul nonşalant pe care-l au textele încadrabile în aceeaşi specie, semnate cândva de acelaşi autor. Poetul nu mai glumeşte cu „moartea la mijlocul unui cuvânt”, atâta vreme cât „umbra după prima lecţie de înec/ se acoperă cu ape şi somn” (*ascultă*). Mai mult decât în volumele anterioare, poetul încearcă să se lepede de mundan, creându-şi o mitologie

personală, prin intermediul căreia să obţină echilibrul trup/ spirit şi să reducă tensiunea dintre sine şi exterior; nu scapă de ispita profanului, de duşmăniile lătrătoare, agresive ale realului, dar ia în serios purificarea prin mărturisire, nota liric-subiectivă fiind, în sfârșit, acceptată și valorificată: „intru în râu fără de rod/ vântul ţine apa de maluri/ înfăşurându-mă// intru în cimitirul oraşului să-mi caut numele/ în urmă şuieră pământul cu zgomot” (*cercul de doliu*). Lumea sensibilă este înţeleasă, în manieră impresionistă, prin senzaţiile pe care le provoacă la nivelul receptării, nu prin contururile ei „academice”, acceptate doar de cei incapabili să viseze şi să se desprindă din chingile raţiunii: „păsări albe curg de pe acoperişurile umede/ şuvoaie de schelete se adună sub ziduri/ slujitorii-şi fac de lucru pe gheaţa neagră-a pustiei/ prizonieri la picioarele tale renegându-şi măcelul/ de şoapte dezgropate...” (*Umbra cercului*).

Moartea conotată ca umbră nu este o metaforă nouă: Echim Vancea, intertextualizând când cu Gellu Naum, când cu o samă de poeţi din aceeaşi familie (Ileana Mălăncioiu, Emil Botta, Cezar Ivănescu, Mariana Marin şi mulţi, mulţi alţii) caută (nu vânează) profunzimea contextuală, prin alăturări imprevizibile: „îmbrăcaţi în haine de iarnă cei de-o vârstă cu mine/ mai stăruie neîncrezători în ţipătul nopţii în trecere/ înaintează râzând pe calea ferată dintre tăuri/ atraşi de malurile umflate de vântul ocolind apusul/ să atingă umbra de piele a lucrurilor colorate-n/ albastru pustiu” (*Paşi singuri noaptea*).

Deşi par descriptive, uneori având aspectul unor pasteluri melancolizate de trecerea umbrei peste decorul schiţat, multe dintre poemele incluse în volum acumulează, de fapt, elemente pur simbolice, pentru că nu atât tabloul (uneori lugubru) este important, cât ceea ce se ascunde în spatele lui: „la marginea pădurii/ între schimburi de apus atârnă/ poveri de suflete// tăul ia foc de la fulgerele mute/ pe cerul şters de nimbul întunericului/ trec umbre pipăind locul pe unde calcă/ fără să ştie ce numără orologiul din turnul cu păsări” (*Clipă*). În poemul intitulat „dincolo”, de exemplu, aglomerarea de cuvinte din câmpul semantic al morţii (*umbre, cerşetori înspăimântaţi, cucuvele, morţi, zid, cruce*), ţipătul, spaima, presimţirea unor nenorociri inevitabile sunt, toate, expresia simbolică a finalului de vânătoare: „ţipătul umbrei nu îşi împarte prada cu nimeni/ nu are milă de zorii ce se apropie până unde sunt/ norii prea mult timp acolo nu au pentru a face/ un zid de unde să verifice vânătorii de umbră” (pag. 131).

Spuneam şi altădată că ceea ce creează Echim Vancea este de obicei un text structurat din enunţuri cvasi-independente, dispuse sub formă de grădini suspendate, care privite numai de undeva, de departe, din exterior, îţi oferă imaginea de ansamblu. Un vers nu mai este echivalent cu un singur enunţ, ingambamentul din poezia clasică trecând, cu rezultate notabile, în versul postmodernist, care ignoră regulile de punctuaţie şi împărţirea în unităţi cu sens a comunicării. Într-o astfel de scriere, nu spectacolul cuvintelor este important, nu carnavalul măştilor de durere, ci sentimentul tragic al neputinţei de a scăpa de obsesia morţii; „tăcerea adâncită în mers şi uitată/ trecând dintr-un trup în altul/ abia de uită de umbra de sârmă ghimpată/ şi-acolo rezimat de jgheaburi înaltul/ nu-şi mai e singur îndeajuns// în arterele aburinde trupurile se înfioară/ simţind dimineaţa/ din pereţii bisericii înfloresc nuferi/ şi trupuri schingiuite de amintirea/ unui pahar cu rachiu de ienupăr/ albesc sub cerul liber neînţelegând de ce/ păianjeni uriaşi plâng după mult depărtatele ţipăte” (*domeniu*).

Pe alocuri ermetică, condensând uneori imagini groteşti (de parcă autorul s-ar fi întâlnit, în clipele lui de meditaţie pe tema infernului şi a păcatelor lumii, cu Hieronymus Bosch) dar şi aparţinând unei legitime alchimii a morţii, poezia lui Echim Vancea nu este uşor nici de citit, nici de înţeles. Revoltător de tragică, te pune pe gânduri, te smulge din confortabila ipostază de lector indiferent şi te transformă, fără să vrei, în prada pe care umbra nici nu o împarte, nici n-o scapă din gheare.

Valeria MANTA TĂICUŢU

*Echim Vancea: *Umbra nu îşi împarte prada cu nimeni*, Ed. Echim, 2016

Ana Blandiana – pași în proză despre destrămarea paradisului

Cândva, **Ana Blandiana** mărturisea că nu poate scrie decât poezie, neputându-se obiectiva, în tot ce scrie neputând decât să-şi asume o subiectivitate obligatorie pentru sinceritatea confesiunii. E posibil ca hotărându-se, puţin după vârsta de 30 de ani, a trece frontierele prozei, să încerce, printr-o autoprovocare, să depăşească o barieră interioară. Iar prozele adunate în volumul antologic **Povestiri fantastice*** îi dovedesc victoria. Ana Blandiana este o scriitoare autentică, rămânând personală în orice tip de scriitură – poezie şi/sau proză, respectându-le, intuitiv şi creator, specificul.

Alegând să se exprime în proză, Ana Blandiana a conştientizat, după cum o mărturiseşte ea însăşi, că între realitate şi poezie trebuia să pună mai mult decât meditaţiile lirice pe care le publica în revistele literare, să exorcizeze o realitate terorizantă: „Mai precis, am simţit că, dacă nu voi încerca să descriu tot ce văd, tot ce trăiesc, tot ce înţeleg (ceea ce nu puteam face decât în proză), realitatea care mă înconjoară îmi va intra fără să mă întrebe în poeme, cu amănuntele ei sordide, întâmplările ei promiscue, personajele ei duplicitare şi sensurile ei maculatoare...” Proza devenea o modalitate de eliberare de sub presiunea *terorii istoriei*. Ana Blandiana dă acest sens înalt estetic şi etic confesiunii în formele epicului: „Răul descris îşi pierde puterea de manipulare, iar umbrele fantastice pe care silueta lui le proiectează sub lumina cuvântului îl demască şi îi dau înţeles”.

Prozele incluse în volum, puternic confesive, biograficul fiind asumat atât în lumina autenticităţii, cât şi în cea a unui *adevăr istoric* mărturisit ca probă a istoriei vii, trăite integral, înglobează realul în dimensiunea unui fantastic pe care nu-l concepe ca opus realului, ci numai ca o „înfăţişare mai plină de semnificaţii a acestuia”, întrucât „a-ţi imagina înseamnă a-ţi aminti”. În acest dublu registru, autobiograficul devine parte integrantă a imaginarului în care pot fi recunoscute traumele autoarei, transpuse în metafore şi simboluri obsedante. Ele nu sunt epice decât în formă, căci Ana Blandiana nu narează întâmplări, ci descrie stări de suflet, explicitează temeri, spaime, obsesii, împrumutând multe dintre mijloacele poeticului.

Imaginea care revine mereu, marcând un simbolism transparent, este *biserica*, mod sugestiv de a evoca relaţia dintre sacru şi profan, dintre *lumea veche*, nu idilică neapărat, dar luminoasă, armonioasă, cu aerul ei patriarhal, şi *lumea nouă*, invadantă, atinsă de *teroarea istoriei*, în care nesiguranţa e concurată de sentimentul pierderii sensului. În ciclul *Cele patru anotimpuri* (1977), imaginea bisericii, dominantă, dar nu autoritară, apare în *Iarna. Capela cu fluturi*, proiectată pe un fundal hibernal, o iarnă sugerând, desigur, frigul istoriei, îngheţul valorilor. Fantasticul nu este pentru Ana Blandiana o formă de evaziune, ci singura modalitate de a clarifica fizica realului prin metafizica lui. Invazia fluturilor este un mod metaforic de a explica macularea frumuseţii invadate de neînţeles, de a sugera camuflarea sacrului în profan, căci la *hierofanie* au acces doar inocenţii – copiii, singurii care *văd* fluturii.

Notând că în observarea lumii reţine mai puţin evenimente şi întâmplări, şi mai mult „un anumit sentiment dominant”, „o stare de spirit”, Ana Blandiana se situează în inefabilul demarcaţiei dintre sacru şi profan, în care *bătrânul* poate fi un simbol al timpului sau Cerberul care păzeşte intrarea în altă lume. Romantismul este scuturat de orice urmă de absolut şi ideal, deşi scenariul pare eminescian prin întrebarea dilematică: „Fost-au vis sau realitate?” Oricum, simbolurile sunt reinterpretate şi recontextualizate, fantasticul romantic de esenţă metafizică devenind un experiment cu unele accente postmoderniste.

Voluptatea descrierii obiectelor, a invaziei acestora în aglomerări hiponimice, a *totului* în minuţia aspectelor e copleşitoare peste tot. Imaginile sunt extrem de vizuale, iar insistenţa pe detalii, de o materialitate grea, concretă precum descrierea mâinilor noduroase ale bătrânilor din *La ţară*. Între falii diferite ale realului, Ana Blandiana lasă impresia că povesteşte un *vis*, într-atât de fragilă este linia ce desparte realul de ireal. E imaginea unei lumi care se prăbuşeşte, o lume frumoasă cândva, dar invadată în prezent de un rău ce pare continuu.

Aceeaşi imagine obsedantă a bisericii, cotropită de vrăbiile care au ocupat cuiburile de rândunele alungate sugerează treptele degradării, dar şi prima încercare disperată de a opri destrămarea paradisului: „Am continuat să lovesc, să dărâm, în timp ce în jurul meu începuseră să se rotească păsări sărace, speriate într-un fel mizerabil şi gălăgios, revoltat şi umil, în acelaşi timp şi cu egală nervozitate. În timp ce continuam să lovesc (...), am înţeles deodată – şi o nemărginită oboseală mă cuprinse – că nu erau rândunele. Rândunelele, uzurpatoarele bisericii, plecaseră de mult şi, la rândul lor, fuseseră uzurpate de vrăbii. (...) Procesul continua implacabil...” Dincolo de imagini, se revelează un principiu de viaţă cinic al dictaturii: „...renunţarea la realitate devenea semnul sigur al revenirii la viaţă”.

Definiţia primăverii, ca „răscoală, o insurecţie armată a ţărânii” din *Primăvara. Dragi sperietori* este un fel de ramă pentru a reţine mici secvenţe simbolice pline de ironie – ca apariţia maşinii, o dacie neagră, semn al prosperităţii, în convoiul sărac de înmormântare. În contrast cu tabloul insurecţional al învierii naturii apare metafora cimitirului pentru a desemna nu moartea lumii, cât o *lume mortificată*, amorţită, în care, însă, continuă să se nască şi să crească speranţa prin imaginea copiilor.

Sub semnul trecerii timpului stă *Vara. Oraşul topit*, într-o atmosferă urbană rezonant bacoviană. În toate aceste proze, laitmotivul bisericii/catedralei dă sens ascensional şi, dincolo de plânsul existenţial, reface unitatea de sens prin infuzie de speranţă: „Era o descătuşare a nervilor încleştaţi de dorinţa de-a face ceva, de-a salva ceva, o destindere nesfârşită, acum când nimic nu mai putea fi salvat, şi o neasemuită părere de rău pentru toată această fantastică şi lipsită de sens frumuseţe”.

Ca topos integrat plenar fantasticului, înţeles ca parte integrantă a realităţii istorice, care chiar fără a fi numit explicit, orientează, tinde spre mitizare, *biserica* apare în *Biserica fantomă*, mod simbolic de a lega istoria de mit, căci mitul converteşte timpul istoric, ireversibil, în timp mitic, reversibil, ca un permanent *memento*.

Depozitul de cărţi, *biblioteca* amintind de Borges, *biblioteca-labirint*, topos livresc, un posibil echivalent al sacrului într-o lume profană, apar în *Toamna. Amintiri din copilărie*, însoţite de aceeaşi voluptate a descrierii hiponimice a obiectelor. Şi acest topos suferă de aceleaşi semne ale degradării, obligat să-şi schimbe, sub presiunea istoriei, locul. Astfel, *podul cu cărţi* intră în acest imaginar al *destrămării*

paradisului, într-un simbolism al camuflării, al ascunderii valorilor pentru a le proteja. Relaţia apăsătoare dintre om şi istorie transpare din această exclamaţie retorică: „Dar ce manie să caut mereu *firescul într-o lume alunecătoare* (s.n.), uitându-şi clipă de clipă înfăţişările ei de până atunci!” Gândul morţii în acest context are o aură mioritică: „...ideea de moarte nu era de natură să mă sperie sau măcar să-mi displacă”, întrucât „moartea şi viaţa existau în natură atât de interdependente, atât de reversibile mai ales, încât erau la fel de pline de voluptate, la fel de ispititoare”.

Zburătoare de consum este o parabolă despre convertirea păcătosului, despre îmbolnăvirea spiritului prin agenţii patogeni ai unor idei bolnave. Doamna L., profesoară de filosofie marxistă, care face istoria ideilor ateiste, este surprinsă de invazia sacrului în profan: pe balcon, după o odisee absurdă, o cloşcă scoate nu 12 pui, ci 12 îngeri pe care îi îngijeşte şi îi ocroteşte cu multă râvnă. Concluzia: redescoperirea sacrului ca remediu pentru „bolile” dictaturii.

Perspectiva se schimbă în *Reportaj*. Obiectivitatea este sugerată prin situarea naratorului la înălţime, într-un turn (aluzie polemică la un turn de fildeș...), păstrând același tangaj între real și ireal, pentru a camufla o experiență personală traumatizantă: arestarea tatălui, moment central în biografia autoarei, moment care a despărţit apele existenţei, marcând tragic sfârșitul copilăriei. Rememorând evenimentul, Ana Blandiana se dedublează, obiectivându-se pentru a avea perspectiva timpului, rămânând, însă, în limitele subiectivităţii pentru a sugera întreaga dimensiune a tragediei; este momentul dureros spre care se întoarce obsedant pentru a-i stoarce toate sensurile. *Proiecte de trecut* și *Lecţia de teatru* revin, din perspective și în contexte diferite, asupra aceluiași moment, cel mai dureros al biografiei. Prin filtrul memoriei afective marcate de trauma nevindecată, Ana Blandiana revine asupra evenimentului și din perspectiva unor cuvinte terorizante: *Bărăgan, a ridica*, al căror sens i se revelează târziu, ascultând și relatând poveștile altora. Iarăși, sugestia de martor înfiorat al unei istorii care trebuie spusă și scrisă pentru a nu-i repeta greșelile...

Lecţia de teatru aduce în centru, de asemenea, imaginea tatălui, detenţia lui și încercarea disperată de a-i reconstitui din cioburi, din reflectări fidele/infidele chipul în anii absenţi. Sugestia profund dramatică se referă la ideea că destinul tatălui îi scapă/i-a scăpat copilului care nu a mai putut să-l refacă integral niciodată.

Reunind povestiri scrise și publicate între 1977 și 2015, noul volum susţine credinţa și aspiraţia autoarei de a se exprima credibil esteticește, de a elimina incompatibilitatea, devenită prejudecată, între poezie și proză. Mărturisindu-și epic experienţe și stări existenţiale, Ana Blandiana vine mai aproape de cititor, îl *seduce*, oferindu-i chei diferite de înţelegere a universului artistic propriu.

Ana DOBRE

19 mai 2017

*Ana Blandiana, *Povestiri fantastice*, Editura Humanitas, 2016.

Fereastra

Salvador Sobral *sau* Portugalia îndrăgostită

Să asculţi *Amar pelos dois*, acel cântec de duminică lunecat ca din inima lui Salvador Sobral, este ca şi cum tot freamătul, toată vibraţia lirică a Portugaliei s-ar scurge în picături de ploaie pe o fereastră imaginară.

De foarte multă vreme nu am mai cunoscut o bucurie firească aşa cum am avut-o la întâlnirea cu muzica lui Sobral. De mai bine de 45 de ani urmăresc cu însufleţire un eveniment muzical, competiţia anuală Eurovision. Realmente o simt ca pe o piramidă pe care o port undeva, pe un singur umăr, cu o mare nostalgie pentru anii în care acest consolidat concurs al talentelor muzicale europene avea aura recunoaşterii adevăratelor calităţi artistice.

În ultima vreme, în ciuda ameţitoarelor show-uri care susţin prestaţiile celor care evoluează pe scenă, pare că muzica tace. Luminile strălucitoare, dinamica pieselor interpretate cumva la limită – ca nişte fulgere însoţite de tunete, fără urmă de ploaie –, alaiul de pe scenă şi animaţia aiuritoare din fundal au reuşit de cele mai multe ori să umbrească protagoniştii. Voci bune, amestecate cu fum şi lumini stroboscopice, s-au prelins pe lângă scenă, pentru că, nu-i aşa, trebuia ca show-ul să înnebunească publicul şi juriile.

La ediţia Eurovision din această primăvară, la Kiev, nu mai aşteptam nimic, când, dintr-o dată, apare o surpriză fantastică. Dacă prin ecranul televizorului cineva mi-ar fi aruncat un buchet de violete aş fi fost mai puţin surprinsă decât am fost la apariţia nesperată a lui Salvador Sobral. Intensitatea emoţiilor pe care le-am trăit în cele trei minute în care am ascultat cu adevărat muzică a pârjolit într-o clipă dezamăgirea pe care am consumat-o la ultimele ediţii ale festivalului.

Minunata baladă-jazz *Amar pelos dois* (*Iubind pentru doi*) – cu adevărat o *masterpiece* – este ca mişcarea valurilor, ori ca picăturile de ploaie prelinse pe inimă, cu apăsarea unei sensibilităţi muzicale cum rar mai găseşti într-o lume în care muzica este de unică folosinţă, se consumă într-o vară. Interpretarea în limba natală, fără retroversiune, simplitatea, gestica mâinilor, expresia feţei, bucla limpede a melodiei, acel *saudade* portughez topit într-o orchestraţie cu jazzy chords şi viori – orchestraţie care amintea de muzica cinematografiei vechi americane (m-am dus cu gândul la Judy Garland şi la neuitatul câtec-nestemată *Somewhere over the Rainbow*) – au aprins emoţia juriilor de specialitate şi mai ales a publicului.

Să cauţi fără patimă perfecţiunea şi să ai curajul să pui o bilă albă acolo unde o găseşti – iată o victorie a muzicii!

Salvador Sobral, un nume proaspăt, binecuvântat de o mare sensibilitate muzicală, a cântat aşa cum a simţit. Ignorând toate artificiile scenice, el a evoluat pe o mică „insulă” instalată în ring, în marea de spectatori. În fundal, o pădure nemişcată, trunchiuri groase printre care, grea şi albă, curgea lumina Portugaliei...

Şlefuită, perfectă, lirică, „muzica înseamnă mai ales sentiment”, a spus tânărul Sobral, un adevărat câştigător, pentru care aplauzele sunt talazul care ţine deasupra dorinţa lui de a cuprinde, cu emoţie, lumea.

Meus melhores cumprimentos!

Liliana RUS

De sub pulberea veacului

Răpus din nou de chipul, din trecut, al copilăriei.
Câte zile s-au pierdut de atunci printre degete ca nisipul?
N-am cer! – spunea mama, și deschidea repede ferestrele. *N-am cer!*

Nu se vedea decât albastrul luminos, străbătut de zborul frânt al rândunelelor și de țipetele lor. Semn că locul acela se numea *acasă* și că un copil alerga prin albastru, printre săgețile negre și țipetele lor.

Afară, cireșul te așteaptă cu brațele deschise.
Florile lui – o amintire a Paradisului. Parcă am mai fost pe aici... Parcă mai ieri îți puneam, prințesă, cireșe la urechi!

La marginea orașului, bastionul singurătății: biserica părăsită. Încă puțin și ierburile, care au cucerit treptele și pragul, vor pune stăpânire pe naos.
O biserică fără închinători și aproape căzută în genunchi. Deja câteva familii de hulubi și-au făcut cuiburi deasupra altarului. Țipătul puilor care așteaptă hrana din văzduh îmi spune că și aceste păsări sunt tot în puterea Domnului.

De-acum, pot să petrec câteva ceasuri printre sfinți. Sau să iau parte la *Judecata de Apoi*, pictată pe peretele dinspre apus al bisericii. Voi scăpa oare din șirul fără sfârșit de trupuri goale care așteaptă securea? De unde atâta cruzime la Domnul bunătății?

În lumina puțină a lunii, urletele celor hăcuiți sunt spulberate în fine de cântecul cocoșilor. Fiecare rază vrea să îi salveze pe cei judecați. Și fiecare fir de iarbă. Chiar și cireșul care te așteaptă cu brațele deschise. Numai să-l vezi! Numai să nu treci și de data aceasta ca o piatră pe lângă el! Numai să-i dai puțină atenție, dacă tot te așteaptă de atâta vreme gătit ca de nuntă... Nu te-a scos el de fiecare dată de sub pulberea veacului?

De-acum, pot urca să văd luna pe muntele negru.
Chipul sfântului închis în mine nici nu trebuie să se arate prea des. Oricum, el se închină numai la vrăbiile care îi mănâncă din palmă. Și cum se închină numai la vrăbii, cine mă poate liniști că nu va fi gonit cu pietre de slujitorii Domnului?
Desigur, mântuirea sfântului e pe aripile vrăbiilor. Pe aripile lor împărțite văzduhului! Mântuirea lui este chiar în lumea aceasta.

Cât despre numele lui, acesta este al vântului, care tocmai a trecut prin copaci. Sau este al cireșului, care în fiecare noapte se dă cu capul de pereții casei... De pereții casei în care mama mea tânără mi-a spus într-o zi: *N-am cer!* Și a deschis repede ferestrele în albastru; în albastrul străbătut de zborul frânt al rândunelelor și de țipetele lor.

Virgil DIACONU
16 octombrie 2016

Tanka / Tanka

tânărul râde
câte mărgăritare
în floarea de mac
obrajii-aprinşi ai dragei
dogoritoare umbre

l'amoureux sourit
combien de perles blanches
dans ce coquelicot
les joues rouges de la belle
fleurs brûlantes de fraîcheur

*

supărat flăcăul
albaştri ochii mândrei
rece zâmbetul
în pajiştile-n floare
fierbinte fierul coasei

triste le jeune homme
si bleus les yeux de la belle
et froid son sourire
dans les prés fleuris la faux
réinvente les larmes

*

august la Ţicău
motoceii pe şfară
legănându-se
răsturnată sub stejar
pisica-n neclintire

mois d'août à Ţicău
derrière le poêle la quenouille
à la retraite
renversé sous le grand chêne
le chat les yeux mi-clos

*

căldură mare
termometrul la umbră
măsoară iadul
imobili în grădină
bufniţa şi stejarul

jour de grand soleil
le thermomètre à l'ombre
traduit l'enfer
immobiles dans le jardin
le hibou et le chêne

*

podită-n marmori
bisericuţa de lemn
bătrânele-n drum
păi să tot baţi mătănii
pe neteda răcoare

tout en marbre blanc
la petite église en bois
les vieilles en chemin
que c'est beau de faire la messe
sur le frais plancher en pierre

*

Sântămăria
bătrânele în negru
sub soarele crunt
ce s-a mai lungit popa
cu Doamne miluieşte

Jour de l'Assomption
habillées en noir les vieilles
sous le feu du ciel
le pope n'en finissait plus
de ses longs alléluia

*

Ţuţuleşti august
treizeci şi opt de grade
în miezul umbrei
cloşca pe jar de ouă
un piuit adie

Ţuţuleşti mois d'août
trente-huit degrés à l'ombre
la poule sur des œufs
dans les coques le feu de vie
un petit frais piaulement

*

amiază de foc
unde-s paparudele
de altădată
pe uliţa prăfoasă
umbra ursului în lanţ

midi grand soleil
où sont les épouvantails
invoquant la pluie
l'ombre de l'ours enchaîné
traîne dans la poussière

*

porumbi în vatră
adulmecând mireasma
copii de nomazi
cornul subţire-al lunii
argintând nicovala

du maïs au feu
en humant les arômes
des enfants nomades
le mince croissant de lune
se repose sur l'enclume

*

galbenă soia
vânătă levănţica
în jarul de maci
din Lumea Nouă pesta
porcină ne ajunge

jaune la soya
violette la lavande
rouges les coquelicots
du Nouveau-Monde la peste
porcine nous arrive

*

hoinar motanul
în iarba necosită
umbra pisicii
prealunge serenade
în scurte nopţi cu lună

matou bâtard
dans les herbes non-fauchées
l'ombre de la chatte
très longues sérénades
dans la trop courte nuit

*

rufe la uscat
talia unei rochii
cuprinsă de vânt
severă-n neclintire
boneta bunicuţei

du linge à sécher
la taile d'une robe légère
embrassée par le vent
sévère et immobile
le bonnet de la grand-mère

Paula ROMANESCU

ARTE POETICE

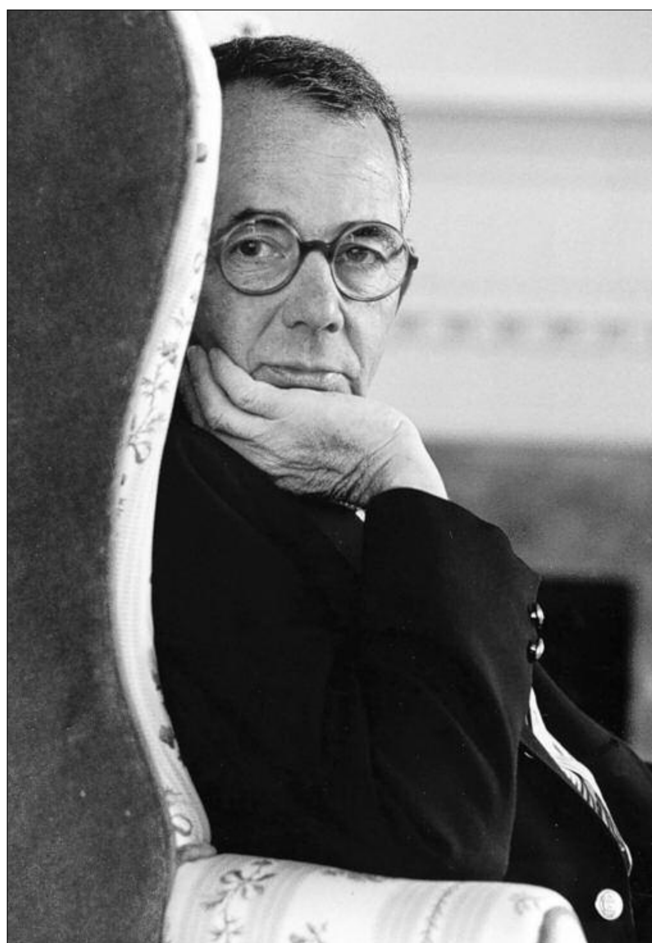
■ Nr. 40
■ Iunie 2017
Cafeneaua literară

Joseph Epstein

Cine a ucis poezia?*

„Există anumite domenii în care mediocritatea este inacceptabilă: poezia, muzica, pictura, oratoria.”

La Bruyere

Nu voi spune despre poezie ce a spus odată Marianne Moore: „Nici mie nu-mi place”, căci lectura poeziei nu numai că m-a instruit și m-a încântat, ci m-a învățat s-o și venerez. Sau, mai precis, am fost învățat că poezia era ea însăși ceva plin de exaltare. Niciun gen literar nu a fost mai aproape de divin ca poezia, în nicio altă artă n-a reușit scriitorul să se înalțe atât de sus ca într-un poem. Când un romancier sau un dramaturg a scris înflăcărat de cea mai înaltă inspirație, despre opera lui s-a spus că era atinsă de aripa poeziei ca în expresia „atins de duhul lui Dumnezeu”. „Cititorul potrivit al unui poem bun, scria Robert Frost, poate să spună, de când a fost atins, că a primit o rană nemuritoare de care nu se va vindeca niciodată”. Un astfel de limbaj cvasireligios pentru a descrie poezia nu era neobișnuit: nu cu mult timp în urmă, era destul de comun. „Funcția poeziei – scria Robert Graves – este invocarea religioasă a muzei; utilitatea ei este trăirea unui amestec de exaltare și groază pe care le generează prezența ei”.

Ambele citate și alte câteva în același spirit pot fi găsite la sfârșitul „Micii antologii de poezie modernă” (ediție revăzută) de Oscar Williams, un volumaș gros care are ceva din aspectul și greutatea unei cărți de rugăciuni sau a oricărei cărți bisericești. Până și Delmore Schwartz, cunoscut ca fiind departe de vorbăria goală și extazul nejustificat, s-a referit la poet ca la „un fel de preot”. Pentru cei pentru care literatura și cultura, în general, au ajuns să înlocuiască tot mai mult religia, poezia – și anume poezia modernă – era biserica sacerdotală.

Data apariției antologiei lui Oscar Williams întocmită de mine este 1950, și în anii ’50 poezia a mai avut încă această aură religioasă. Mulți dintre marii preoți ai cultului – T.S. Eliot și Wallace Stevens, Robert Frost și William Carlos Williams, E.E. Cummings și W.H. Auden – erau încă în viață și în activitate, deși își publicaseră deja operele cele mai bune. Pe atunci publicul poeziei nu era prea numeros; scăzuse drastic începând cu epoca lui Browning și Tennyson. În parte, acest lucru s-a datorat gradului de dificultate mai ridicat al poeziei, despre care T.S. Eliot, în 1921, a remarcat:

„Probabil că poeţii din civilizaţia noastră, aşa cum este ea în prezent, trebuie să fie *dificili*. Justificarea lui Eliot pentru această dificultate – şi n-a părut niciodată convingător – este că poezia trebuie să fie la fel de complexă ca şi civilizaţia pe care o descrie, iar poetul modern trebuie să devină „mai comprehensiv, mai aluziv, mai indirect.” Toate acestea îl ajutau pe poet să devină şi el mai exclusivist, ceea ce, pentru cei dintre noi care adorau (cuvânt ales cu grijă) poezia modernă, era foarte bine. Odată cu progresul modernităţii, poezia modernă devenise o artă rezervată puţinilor fericiţi, iar aceştia, trebuie spus, sunt rareori mai fericiţi decât atunci când sunt şi mai puţini.

Dar, lăsând deoparte astfel de consideraţii pline de snobism, generaţiile de poeţi dintre W.B. Yeats (1865-1939) şi W.H. Auden (1907-1975) au produs o impresionantă cantitate de poezie – de genul acela care, după cum spunea Frost, „face într-adevăr o rană nemuritoare”, odată citită, nu e niciodată uitată pe de-a-ntregul. Dar toţi acei poeţi n-au fost deosebit de dificili: Yeats nu este, şi nici Robert Frost. Cele mai dificile poeme dintre toate – *Cantos* de Ezra Pound – par, în timp, să fi ieşit din canonul marii poezii moderne şi să fie considerate în schimb fragmentele interesante ale unui mare impresar cultural – un Diaghilev al poeziei moderne – care a ieşit din canon în cele din urmă, trădându-şi atât patria, cât şi pe sine însuşi. Doar rareori au dat lecţii aceşti poeţi. Profesiile lor variau între medic (William Carlos Williams), editor (Marianne Moore), director de asigurări (Wallace Stevens), iar stilul lor personal, de la cel tradiţional formal (T.S. Eliot), la boem (E.E. Cummings), la disperat suicidar (Hart Crane). Dar în ciuda varietăţii lor, nimeni nu s-a gândit vreodată să-i considere academici.

Cu toate acestea, ei au fost primii poeţi în viaţă care s-au bucurat de o recunoaştere academică oficială. Operele lor erau disecate în sălile de curs: revistele culturale trimestriale publicau eseuri solemne despre ei, chiar în timp ce continuau să le publice poemele. Începuseră să se scrie cărţi de critică despre ei, şi continuă să se scrie chiar acum. Faima lor nu le adusese recunoaştere mondială sau bogăţie – aşa cum fusese cazul cu Ernest Hemingway şi William Faulkner – deşi T.S. Eliot era o celebritate internaţională – dar în mediul universitar erau veneraţi. Nicio scriere critică din această perioadă nu a avut un impact mai mare decât cea a lui T.S. Eliot, ale cărui eseuri puteau afecta reputaţia – „din canon” – după cum spun astăzi universitarii – a scriitorilor născuţi în urmă cu trei sute de ani. În opinia lui F.R. Leavis, Eliot, împreună cu Samuel Johnson, Coleridge şi Matthew Arnold, este unul din cei patru mari critici literari englezi; şi totuşi, fără autoritatea conferită criticii sale de către poezia sa, fără îndoială că forţa sa critică n-ar fi fost nici pe departe atât de mare.

Dar cea mai clară dovadă a marelui respect de care s-au bucurat aceşti poeţi este adoraţia generaţiei de poeţi, sau cel puţin cei din America, care le-au fost adepţi. Randall Jarrell, Robert Lowell, John Berryman, Delmore Schwartz nu numai că au scris unele dintre cele mai strălucite eseuri despre apropiaţii lor înaintaşi poetici, ci în viaţa lor au avut tendinţa de a fi obsedaţi de ei. Tânărul Robert Lowell şi-a instalat un cort pe peluza casei lui Allen Tate, pentru a învăţa direct de la unul din maeştrii săi. Delmore Schwartz îl considera pe T.S. Eliot un erou cultural, pur, deşi nu tocmai simplu, iar scrisorile şi conversaţia sa erau pline de referinţe la Eliot. După ce a scris despre infirmităţile finale ale lui Wallace Stevens, Randall Jarrell şi-a încununat criticile cu gândul că Stevens „e unul dintre poeţii autentici ai veacului nostru, cineva pe care lumea îl va citi mereu, aşa cum continuă să-i asculte pe Vivaldi sau Scarlatti sau să privească picturile lui Tiepolo sau Poussin”.

După cum poate să-şi dea seama, neîndoielnic, oricine a citit mult despre ei, Jarrell, Lowell, Berryman, Schwartz erau toţi oameni de o ambiţie nemăsurată. Dacă şi-ar fi folosit ambiţiile în afaceri, sau politică, sau poate în alt domeniu decât carierele lor poetice – şi toţi patru au fost extrem de grijulii cu carierele lor – poate că n-ar fi avut un final atât de trist: căderi nervoase repetate, alcoolism, moarte prematură şi sinucidere. Cred că poezia a avut un rol în vieţile lor distruse prin intenţia lor iniţială de a-şi crea cariere strălucite ca acelea ale predecesorilor lor şi au ştiut că, din anumite motive, nu puteau reuşi. Jarrell a scris un eseu intitulat „Obscuritatea poetului”, obscuritate care, credea el, trebuie depăşită pentru ca civilizaţia să continue să existe, şi un altul intitulat „Gustul epocii”, pe care-l considera fără valoare. Delmore Schwartz a scris eseuri despre „Izolarea poeziei moderne”, „Vocaţia poetului”, „Păreri ale unui violonist secund, câteva răspunsuri la întrebări despre scrierea poeziei” şi despre „Starea actuală a poeziei”, stare pe care el o aprecia, ca să ne exprimăm eufemistic, ca neinteresantă. Principalii poeţi moderni scriseseră plini de siguranţă, de parcă erau conştienţi de valoarea lor şi ştiau că posteritatea o va afla şi ea într-o bună zi. Dar poeţii care i-au urmat au fost mai puţin siguri pe ei; ştiau că ceva ieşise anapoda. Şi au avut dreptate. Aşa era.

Înainte de a încerca să ajung la ceea ce cred eu că s-a întâmplat, poate că ar trebui să descriu situaţia poeziei contemporane. Silit să formulez această situaţie într-o singură frază, ar trebui să scriu: poezia contemporană din Statele Unite înfloreşte într-un vacuum. Astăzi există peste 250 de universităţi care au programe de scriere creativă, şi toate acestea au o componentă de poezie, ceea ce înseamnă nu numai că instruiesc poeţi aspiranţi, ci şi că angajează bărbaţi şi femei, care au publicat poezie, să le-o predea. Mulţi dintre aceşti bărbaţi şi femei trec de la statutul de studenţi la un program de scriere creativă – la cel de profesori în altul – fără ca, să spunem, picioarele lor – metrice sau biologice – să fi atins podeaua. Multe colegii şi universităţi care nu au programe oficiale de scriere creativă închiriază totuşi poeţi pentru a preda un curs-două de scriere creativă, iar cursul de scriere a poeziei a devenit şi el obiectul principal al universităţilor populare şi al programei de educaţie pentru adulţi. Niciunul dintre aceste cursuri

nu-i ridică pe poeţi la nivelul unor Helmsley sau Trump, dar a permis unui mare număr de poeţi – mai bine de 6.300 de poeţi şi alţi scriitori sunt incluşi în ultima ediţie a *Dicţionarului poeţilor şi prozatorilor americani* – să-şi câştige existenţa printr-o activitate foarte apropiată de meşteşugul lor. În urmă cu treizeci şi ceva de ani, o astfel de activitate era accesibilă doar câtorva poeţi, şi aceştia de prima mână.

Când avea peste 80 de ani şi un mare succes în circuitul lecturilor de poezie, Robert Frost a considerat că era un lucru bun faptul că poeţii deveniseră profesori „la o mie-două de colegii", şi a adăugat că aceste colegii şi universităţi „au furnizat poeţilor cel mai bun public pe care l-a avut vreodată poezia în această lume". În 1985, într-un eseu intitulat *Lectura poeziei. Spectacol cu public/Act privat*, poetul Donald Hall nota: „În ultimii 30 de ani, lectura poeziei, care înainte era rară, a devenit forma de publicare principală a poeţilor americani. Anual, sute de mii de ascultători aud zeci de mii de lecturi. Marea lor majoritate au loc în campusurile colegiilor, dar multe altele se desfăşoară la centre culturale precum 92nd Street Y din New York, Centrul de Poezie al Forumului Internaţional de Poezie de la Institutul de Artă din Chicago, Forumul Internaţional de Poezie din Pittsburgh, ca să nu mai vorbim de diferite biserici, sinagogi, baruri, galerii de artă, librării şi alte forumuri publice. Donald Hall ne reaminteşte că poeţi precum Vachel Lindsay, Carl Sandburg şi Robert Frost susţineau lecturi de poezie în anii '20 şi '30, iar Dylan Thomas, spre sfârşitul anilor '40 şi începutul anilor '50, a fost cel care, prin frumoasele sale spectacole şi prin atracţia suplimentară a comportamentului său scandalos, a pus într-adevăr lectura poeziei pe harta culturală.

Lecturile de poezie pot aduna de la câţiva studenţi neîngrijiţi, prăpădiţi, până la un public elegant de câteva sute de oameni. Faima poetului este decisivă. Tot faima determină şi onorariile. În 1985, Donald Hall susţinea că un onoraiu bun standard pentru o lectură era de 1.000 de dolari, deşi bănuiesc că majoritatea poeţilor acceptă mult mai puţin, în timp ce alţii – Allen Ginsberg, Adrienne Rich, John Ashbery – pot cere mai mult. James Dickey afirmă că a primit 4.500 de dolari pentru o lectură. Câteodată două-trei colegii învecinate invită un poet pentru o lectură la câte un sediu, iar poetul încasează două-trei onorarii, în timp ce colegiile îşi împart costul unui singur bilet de avion. Intra muros se poartă discuţii dacă nu cumva lecturile nu afectează calitatea operei poeţilor. Unii afirmă că lecturile prea frecvente pot face un poet să scrie poeme mai simple, mai glumeţe, care pot fi înţelese imediat de public, în timp ce poemele complexe – imaginaţi-vă cum ar fi să auziţi poemul „Le Monocle de Mon Oncle" („Monoclul unchiului meu"), de Wallace Stevens, fără să-l fi citit în prealabil – nu au, să spunem, succes la lecturi. Totuşi, lecturile publice au ajutat mulţi poeţi, care nu au sau nu vor serviciu în învăţământ, să se descurce cu banii. Tot lecturile publice sunt adesea singura plată concretă pentru sfera eului pe care o vor primi vreodată poeţii, căci poeziile tipărite, câteodată ale unor poeţi care au lucrat ani mulţi la operele lor, deseori nu au parte de nicio reacţie sub forma recenziilor sau măcar a scrisorilor de la cititori.

Nimeni nu deţine date precise despre aceste situaţii, dar impresia generală este că astăzi se publică mai multă poezie decât oricând în trecut. Nu toate editurile mari din New York şi Boston publică poeţi, deşi aproape toate publică unii poeţi contemporani. Multe edituri ale universităţilor au început să publice cărţi de poezie, iar unele publică de ani de zile. (Howard Nemerov, noul nostru poet laureat a fost publicat de Editura Universităţii Chicago de foarte mult timp.) Şi aşa-numitele „edituri mici" publică destul de multă poezie, unele din ele – David R. Godine din Boston, de exemplu, sau North Point Press din Berkeley nu sunt chiar aşa de mici, dar altele, numite Dragon Gate (Poarta Dragonului) sau Aralia Press, chiar sunt. Cel mai bun răspuns unanim la întrebarea cât de bine se vând aceste cărţi de poezie este probabil: „nu prea se vând". Se spune că singurul poet bun din America ce a reuşit vreodată să trăiască din vânzarea operei sale a fost Robert Frost, dar, după cum spune Donald Hall, nici chiar Frost nu a reuşit acest lucru decât la sfârşitul vieţii.

Totuşi nu e criză de publicaţii pentru poezie. *The New Yorker* publică poezie, majoritatea revistelor literare lunare şi trimestriale publică şi ele; (Revista) *Poezia*, fondată de Harriet Monroe în 1912, îşi continuă apariţia. Şi, în afara acestor publicaţii, sunt numeroasele mici reviste care publică multă poezie. Adesea tirajul acestor reviste nu este de câteva mii de exemplare, ci de câteva sute. Aproape toate ar dispărea fără subsidii. Atât de numeroase sunt revistele mici, încât există o organizaţie – o „organizaţie-umbrelă", după cum este numită în termeni birocratici – numită Consiliul Coordonator al Revistelor Literare. Şi acesta este finanţat puternic, în mare parte de către Fundaţia Naţională pentru Artă. Câteodată pare că nu se scrie un poem în această naţiune care să nu fie sprijinit sau finanţat de vreo alocaţie, fie de la vreo fundaţie sau de la guvern, fie de un salariu de profesor sau de vreo bursă de vreun fel sau altul.

Şi astfel, cum spune disc jockey-ul, spectacol continuă. Se pretinde că nu-i nimic în neregulă, că lucrurile se derulează cam ca de obicei. De exemplu, astăzi există premii berechet: Premiile Pulitzer, Lamont, Premiul Naţional al Asociaţiei Criticilor (Book Critics Circle), şi Premiul (Universităţii) Yale pentru Poeţii Tineri (Yale Younger Poets), şi Burse la Roma ale Academiei şi Institutului American de Arte şi Litere, şi Premiul Guggenheim, şi burse ale Fundaţiei Naţionale pentru Arte, şi Specializări oferite de Biblioteca Congresului, şi Premiul Lilly, iar acum premiul „poetul laureat naţional" şi chiar – cum ar fi mai zâmbit prefăcut, el, cel mai ambiţios dintre poeţi – un Premiu Comemorativ Delmore Schwartz. Poeţii defilează cu regularitate ca purtători de cuvânt pentru grupul lor etnic, sau rasă, sau orientare politică. Unii poeţi – puţini – Robert Penn Warren, poate şi Richard Wilbur, vor

ajunge în curând la această poziție – au mai multe medalii decât Baronul von Richthofen.

Deci nu e criză de onoruri, indemnizații, posibilități de publicare, ocazii de a obține elogiile publicului. Astfel se poate spune că înflorește poezia contemporană.

Dar ce-i cu vacuumul? Aș spune că este alcătuit în general din aceasta: că oricât de onorată ar fi poezia contemporană, în afara unui cerc restrâns, este rareori citită. Poezia contemporană nu mai face parte din regimul intelectual obişnuit. Oamenii cu interese intelectuale generale care cred că ar trebui să citească sau măcar să știe de operele despre societatea modernă, sau istoria recentă, sau romanele care încearcă să descrie modul de viață actual, nu mai au mustrări de conștiință legate de poezia contemporană. Odată, mulțimile din Londra se ridicau pe vârfuri pentru a-l vedea pe Tennyson trecând, astăzi probabil că o personalitate ca Tennyson n-ar mai scrie poezie și poate că nici n-ar citi-o. Poezia a fost eliminată – s-a autoeliminat? – din centrul scenei. Literalmente, poezia nu mai pare sub nicio formă să se afle în centrul acțiunii, de fapt, începe să pară o activitate secundară, cam ca acupunctura sau chiropractica față de medicina oficială – neobișnuită, ciudată, dar având un mic cult de adepți care jură pe ea.

S-ar putea argumenta că poezia avea un statut similar atunci când poeții moderni porniseră în ambițioasa lor aventură artistică. Ei și-au publicat opera în reviste citite doar de câteva sute de oameni; numele lor erau necunoscute de majoritatea membrilor claselor educate, admirația față de ei, așa cum era, avea caracterul unui cult. Dar dincolo de aceasta, nimic altceva nu mai este comparabil. Propulsarea poeților moderni a fost o viziune, iar printre unii dintre ei un program – credința că natura vieții se schimbase fundamental şi că, acum, artiștii trebuiau să se schimbe odată cu ea. Versul liber, sintaxa fragmentată, disjungerile radicale, lexicul argotic, utilizarea unor subiecte considerate înainte inacceptabile din punct de vedere poetic erau câteva dintre tehnicile și metodele folosite de poeţii moderni. De asemenea, tot nouă era şi atitudinea lor față de cititor, pe care s-au hotărât să-l desconsidere, ei fiind poate primii în istorie care au făcut acest lucru, deşi nu au intenționat să *epateze*. (eu) Dacă scrierile lor erau indubitabil şi deliberat dificile, ei nu au considerat că acest lucru era problema lor. Ei au scris cum au scris; cât despre dificultate, problema era dacă dificultatea lor „inspira" – după cum se exprimase Henry James. Consider că prin acea formulare, James a vrut să spună dificultate care inspiră pe cineva s-o depășească, pentru că simte că răsplata merită din plin toate eforturile luptei. Într-un fel, prin calitatea scrierilor lor, prin autoritatea sacrificiilor pe care le-au făcut pentru arta lor şi aura de seriozitate matură transmisă atât în operă cât și prin viața lor, poeții moderni au câștigat în cele din urmă. Ei au rămas cu dificultatea, noi – cu inspirația.

Deși eram înclinați să îl privim pe poetul modern ca pe un artist – chiar dacă lucra într-o bancă din Londra, sau la o companie de asigurări din Hartford, sau într-un cabinet medical din Rutherford, New Jersey, astăzi tindem să îl privim pe poetul contemporan ca pe un profesionist: un profesionist al poeziei. Ca un adevărat profesionist, el este destul de izolat în lumea colegilor săi de breaslă. Marea majoritate a poeților de azi trăiesc într-o atmosferă aproape complet universitară, dar universitară cu o diferență: nu este lumea științei și erudiției, ci a programului de scriere creativă și a atelierului de literatură (de creație). (Tot ce a mers prost în lume după cel de-Al Doilea Război Mondial, nota odată Kingsley Amis, poate fi sintetizat în cuvântul „atelier"). Poeții care provin din acest mediu au o poziție ciudată atât în viața universitară, cât și în lume în general; ei nu sunt pe de-a-ntregul nici universitari, nici artiști. Ei publică în special în ziare ale universităților, zboară cu avionul prin toată țara pentru lecturi publice și ateliere la alte colegii și universități. Se îmbracă tot timpul în jeanşi, dar au un CV. Am văzut zeci de astfel de CV-uri și arată cam așa:

„James Silken (nume inventat de mine) și-a publicat primul volum de poezii, *Jupiter drogat,* la Editura Universității din Florida. Al doilea volum al său, *Grădina pârjolită*, va fi publicat la anul, la Editura Ursul Negru. O plachetă, *Apașii și pătrunjelul*, a fost publicată de Wainscotting Books în 1983. Poemele și recenziile sale au apărut în publicații precum *Poetry Northwest, New Letters, The Arizona Review, TriQuarterly*, și *Worcester Review*. A susținut lecturi publice la Universitatea de Stat Iowa, Michigan, Drake University și Bread Loaf. Vara viitoare va fi bursier la Centrul Oregon de Arte Creatoare. Născut în Tennessee, acum locuiește în Tempe, unde conduce programul de scriere creativă al Universității de Stat Arizona."

E un mod de a-și câștiga existența.

În 1941, într-un eseu publicat inițial în *Kenyon Review* și intitulat „Izolarea poeziei moderne", Delmore Schwartz a scris că „Nu-i doar problema că poetului îi lipsește publicul, căci acesta este mai degrabă un efect decât o cauză, a specificului poeziei moderne." Specificul la care se gândise Schwartz atunci era dificultatea sa (în sensul opiniei lui Henry James). În 1949, în *Partisan Review*, Schwartz a adăugat: „Oricine vrea să înțeleagă poezia modernă poate să o facă muncind cam pe jumătate din cât îi trebuie ca să învețe o limbă străină, sau să-și însușească o nouă deprindere, sau să învețe să joace bine bridge. Dar, de fapt, cu câte o rară excepție (obscuritatea majorității poeziilor lui John Ashberry ne vine în minte), poezia contemporană nu a devenit mai dificilă, ci mai accesibilă, dar tot n-are public.

(urmare în nr. viitor)

Traducere din limba engleză -
Liana ALECU

* Titlul original: *Who killed Poetry?*

ION C. ŞTEFAN: Absolvent al Facultăţii de filologie, Bucureşti, profesor de Limba şi Literatura română, la un Colegiu Naţional din Capitală, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

A publicat versuri, proză, articole critice în: “Gazeta literară”, “România literară”, ”Luceafărul”, “Tribuna”, ”Familia”, “Ramuri”, “Bucureştiul literar şi artistic”, ”Argeş”, “Curtea de la Argeş”, ”Destine”, ”Sud”, “Amurg sentimental”, ”Noul literator”, “Reflector argeşean” şi altele.

Este autorul a 35 de volume de povestiri, romane,versuri, eseuri, critică literară, tipărite la Cartea Românească, Albatros, Litere, Semne, Artemis, Arefeana, Destine, Meşterul Manole.

Dintre volumele sale de versuri amintim: *Despărţirea de cuvinte, Atât de densă clipa, Vara patriei, Tărâmurile sufletului, Pe treptele timpului, Lumea poetului*.

Despre opera sa literară şi-au exprimat păreri critice: Laurenţiu Ulici, Nicolae Dan Fruntelată, Gheorghe Bulgăr, Valeriu Gorunescu, George Gibescu, Victor Atanasiu, Aureliu Goci, Lucian Gruia, George Şovu, Victor Gh. Stan, Ion Machidon, Victoria Milescu, Radu Cârneci, Florentin Popescu, acad. Gheorghe Păun, acad. Vasile Tonoiu, Victor Stoleru etc.

Clepsidra norocului

Câtă alunecare în această clepsidră
Pe care o întorc cu răbdare –
Şi-o privesc apoi ca pe-o zeiţă a timpului
Cu firele de nisip, alunecând unul peste altul...
Măcar un fir de aur aş vrea să zăresc,
O strălucire a clipei atât de mult aşteptate
Care să se oprească, deodată, uimită
Pe gâtul prelung al clepsidrei –
Uitându-se încurajator şi solemn
În ochii mei obosiţi de aşteptare!
Acesta ar fi punctul fix al norocului meu, poate
Scăldându-mi sufletul în bucuria dorită:
Te aştept, Anna, la răscrucea destinului,
Să mă bucur pentru prima şi ultima oară
De această clepsidră a norocului ce mi se dăruieşte!

Noaptea de mătase

Noaptea de mătase a viselor neîmplinite,
Peste trupul tău fierbinte alunecând,
Pe care-l mângâi doar în vis –
Această iluzie – solul festiv al trupului meu
În care ghioceii dintâi înfloresc...
Trăiesc mai fericit în visul de noapte
Decât în viaţa de fiecare zi,
În care te doresc şi-ţi scriu acest poem.
Dar tu nu ştii că te aştept,
La fel cum n-ai aflat prea multe
Despre viaţa pinguinilor de la Polul Nord.
Prima stea a nopţii de mătase
Îmi mângâie genele strălucind de dor,
Aşa cum pentru tine mătasea este
Un veşmânt de zi, care te înfăşoară graţios,
Când treci prin Cişmigiu, pe sub fereastra Poetului,
Ca o prinţesă din veacul trecut
Iar eu te aştept lângă şoaptele din izvorul
Lui Eminescu nemuritorul,
Cu vagi promisiuni, din anotimpul trecut,
Sub foşnetul rochiei tale alunecoase,
Amăgindu-mă că poate odată şi-odată
Voi avea parte de o noapte de mătase...

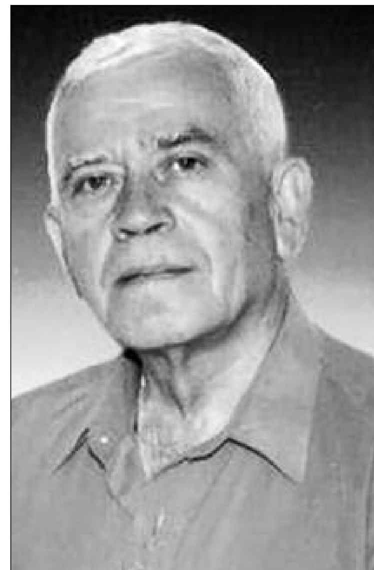
Chipul din oglindă

Chipul tău zugrăveşte oglinda
Cu începuturi de tristeţe şi tăcere:
Cum să devii astăzi ce-ai fost ieri?
Cum să mai trăieşti tinereţea de odinioară?
Doar pierderi la zarul vieţii –
De parcă îngerii s-au retras în Rai, dezamăgiţi.
Suntem bolnavi, iubito, de tăceri –
De negrăire suntem vinovaţi –
Şi de nefaptă şi de mult dor
Ars pe rug cu nemilă şi neiertare...
Chipul tău de odinioară se şterge
Din oglinzile succesive ale anotimpurilor;
Sufletul meu putrezeşte în aşteptare,
Printre cuvintele unui poem încă nescris...
M-au părăsit toţi roibii gândurilor de altădată
Nu-mi mai amintesc dacă am fost optimist...
După un vis inventat în plăcerile luminii,
După o viaţă risipită în aşteptare,
Află că mi-e greu şi mi-e dor
Şi că nici altă dată nu mi-a fost prea bine:
M-a blestemat o zeiţă vicleană
Să nu mă pot despărţi de tine!

Frumuseţea clipei trecătoare

O, sfântă frumuseţe a clipei trecătoare,
Clipa aceea zboară şi-aprinde-n sufletu-mi viori
De dragoste-nflorite, se-nalţă strălucind
Din ochii tăi cei verzi şi zâmbitori.
O simbioză de porniri şi doruri line
Spre culmi înzăpezite, spre-naltul cel sublime,
Spărgând mirajul clipelor aprinse
Precum o jertfă-a ultimului drum,
Ca o promisiune ce-aştept
În farmecu-acestei clipe trecătoare.

Ion C. ŞTEFAN

Fructe ale timpului

Fructe ale timpului
Aşezate
În vase de argint,
Epistole esenţiale,
Cuvinte ce intră în liniştea zilei,
Pentru a ne face timp
Să mirosim o floare,
Pe care o numim simplu,
Frumuseţe sfântă.
Mă trezesc în dimineţile tale
Şi simt că am aripi
Ce trec prin acest poem,
Cu dragostea timpului
Care nu este deloc întâmplătoare.

Vinovatul fiinţei tale

Eu sunt vinovatul fiinţei tale,
Cel care a ascuns
Pasărea ce cânta în fiecare dimineaţă
În pomul din faţa casei tale.
Eu sunt cel care-ţi mai păstrează
Parfumul somnului
Şi care te priveşte cu ochii deschişi
Şi nu te lasă să-ţi frângi zborul
Din iubirea noastră flămândă,
Pe care n-o vom pierde vreodată.

Să simţi apropierea sfântă

Să nu simţi frica, durerea, umilinţa,
Să porţi povara grijilor,
Să nu te ascunzi de toate acestea
În burta Calului Troian...
Să porţi în palme cenuşa
Ultimei iubiri,
Ca şi cum flămândul
Ar dori să se ospăteze cu pâinea
Şi vinul din cana ce s-a făcut cioburi
Şi din aceste cioburi
Vei gusta imaginea pe care o ducem mai departe
Prin pădurile Noului Secol,
În care scriu poezia care circulă prin vitraliile inimii
Obosite de dorul cărării ce duce către
Catedrala grădinii
Rugăciunii luminii.

Doar bunica

Femeie frumoasă, să nu mă cauţi
Că nu mă vei găsi.
Pentru această noapte,
Mă ascund în mine
Şi nu mă mai vede nimeni.

Doar bunica mea
Mă cheamă
Să vin în calea ei,
Să-mi citească povestea
Fetei moşneagului şi a babei.
Ceasul vechi din peretele casei
S-a oprit.
În dimineaţa uitată
De femeia ce trece cu o lacrimă în ochi
Fără să-i pese de mine.

Fotografiile părinţilor

De la o vreme
Scriem pe fotografiile părinţilor,
Îngălbenite de vreme,
Lungi poeme
Şi mai spunem poveşti
În jurul focului
De unde privim stelele ce cad
Pentru cei plecaţi la ceruri.

Din dragoste

Din dragoste,
Ar trebui să ne vindecăm cu psalmi,
Să măsurăm înălţimea arborilor
Şi să le numărăm ramurile,
Să ne lipim obrazul
De scoarţa lor
Dintotdeauna caldă.

Din dragoste,
Ar trebui să-i privim cu atenţie,
La ceasul când zăpada
Se aşează peste somnul lor
Încărcat de semeţie.

Din dragoste,
Ne-am îmbolnăvit de acest timp,
Când anotimurile sunt tot mai colorate
Şi intră, ca o taină, în cuvintele noastre.

Miron ŢIC

Între două trenuri

Un tablou, prins într-un cui albit de rugină,
poartă imaginea primei fabrici de fericire
din cameră în cameră.
Nu ai fost niciodată aici,
dar te regăsesc în fiecare drum din palmă.
În fântână cresc flori galbene și iarbă.
Multă iarbă.
Chiar și cel care nu vede – vede iarba
şi florile de muşeţel deasupra cerului.
Localnicii spun că semăn cu mine,
că sunt sora mea mai mică.
Şi cel care aduce în fiecare dimineaţă flori,
flori de piatră,
tu ești.

Conectat la messenger

Hei, Darian!
Viaţa aceasta începe tot cu tine.
Ca o piramidă a nevoilor
deschisă tuturor cursurilor de limbi străine.
Nu știam că fericirea este un bărbat
în care te poţi pierde
de la nord la sud
și invers.

*

Ascultă!
Prima respiraţie gură la gură.
În dimineaţa aceasta
sunt o sută de primăveri
și o fantezie pentru pian şi orchestră.
Între două ziduri
un teren arid
în care limitele timpului
înfloresc.

*

Hei!
Buongiorno, cara mia! –
este o expresie
cu două rânduri de chei.
Nu știai că o casă de hârtie
nu intră niciodată la apă?!

*

Da, lucrurile frumoase
au electricitatea unei conducte de gaz
ce străbate o catapeteasmă,
și sunt complicate...

Un folder cu mesaje de dragoste

De sus cad fluturi.
Plutesc pe asfalt în direcţii opuse.
Trei persoane au accesat pagina mea de facebook
şi încă cineva scrie
în cronologie despre tine:
eşti primăvara.
Dimineaţa
trenurile se opresc în vitrine,
trăgând după ele copacii,
florile,
cerul,
una canzone,
una canzone.

Florina ISACHE

Brâncuşiană

În închisorile vânturilor hiberboree
Cu o mie de capete renăscu Omul-Zeu
Sus pe colinele celuilalt timp
Unduie dalb cântecul neamului meu.

Ai disperărilor ultimii, nimeni,
Pieri-vor de sine trădaţi toţi nebunii
Columnă vertebrală zvîcnind cum peunii
Ci nu verticala răscrucii-n armindeni

Şi nici strămutanţii atot-ipochimeni
Dăinui-va din daine dragostea, naşterea
Cum din durerea Splendorii Cunoaşterea.
Vămuind vindecînd depărtările

Sinea din Sine-mi
Din Veac rămurindu-Ne
Prin Poarta Sărutului
Român pământean
Dumnezeu.

Brancusiana

Nelle carceri dei venti iperborei
Con mille teste rinacque l' Uomo-Deo
Al di la' delle colline dell'altro tempo
Ondeggia biancamente il canto della mia stripe.

Della disperazione gli ultimi, nessuno
Periranno di se stessi traditi tutti i matti
Colonna vertebrale balzando come i pavoni
E non il verticale torcimento in calendimaggio

E nemmeno tanti viaggianti persone
Sopravvivranno in canti l'amore, la nascita
Come dallo Splendore la Conoscenza
Sdoganando curando le lontananze
Il se' della propriami persona

Da sempre crescendoci rami
Tramite la Porta del Bacio
Romeno terrestre
Dio.

Inefabila

O meandră, ceva, cineva
Dimineaţa în interiorul ninsorii
Readuse tot ce am vieţuit aici undeva
Dorul de dans
Şi retrezit azimutul
Pe care-l cunosc doar cocorii.

Ineffabile

Un meandro
Qualcosa, chiunque
La mattina nell'interno della nevicata
Riporto' tutto cio' che ho vissuto qui, da qualche parte
La nostalgia della danza
E risvegliato l'angolo
Che conosco solo i gru'.

Eugen EVU

Traducere în limba italiană –
Marilena Rodica CHIREŢU

Jazzul şi „regina” lui

Jazzul e ca viaţa: oferă din plin aventura imprevizibilului. Naşte acte artistice irepetabile chiar sub ochii ascultătorului. Dintr-un amestec de inspiraţie şi transpiraţie, în care găseşti armonie şi melodie, dar punctul de atracţie este improvizaţia. „Regina” genului, indiscutabil. Fără de care, acesta n-ar străluci nestemat. Fiece instrument putând deveni, prin ea, important şi revelatoriu pentru personalitatea creativă – unică – a mânuitorului său. Percuţioniştii, de pildă, ies astfel din anonimatul trupei, prin solouri improvizate pe loc. Ce demonstrează că nu sunt simpli ritmicieni, ci părtaşi de nădejde ingenioşi la făurirea produsului muzical colectiv.

Jazzul, „o poveste cu negri” (cum scrie-ntr-un titlu de carte), este expresia sonoră a libertăţii inventate de oameni în lanţuri. Dar şi o contribuţie certă la cultura universală, prin inventivitate şi valoare artistică. Opunându-se clar kitschului înconjurător tot mai agresiv. Nu trebuie decât să intri-n lumea lui minunată şi vastă, alături de iniţiaţi. Vei descoperi de îndată că depăşeşti rapid stadiul celui care ascultă numai ce „gâdilă plăcut urechile”. De-aceea, nici că se poate altă încheiere a acestor rânduri de suflet decât vorba nemuritorului Gershwin: viaţa e în mare ca o muzică de jazz, cel mai bine iese când improvizezi. Are perfectă dreptate. Căci şi mie, ca baterist cu state vechi în materie, mi-e dragă mult şi nu-mi lipseşte improvizaţia în concerte. Dându-mi noi şi noi satisfacţii interpretative. Da, ea este şi rămâne, de-a pururi, aleasă regină a genului, neîndoielnic...

Corneliu STROE

Cântecul poemelor

Albastru şi galben îmi picură-n vene
Mă strigă pe nume un înger în zori,
Dar trupu-mi rămâne ascuns sub troiene,
Din brațe să-mi crească petale de flori.

Prin ochi de copil privesc nesfârşirea
Şi ultima iarnă din mine o rup,
În piept îmi rodeşte din lacrimi iubirea,
Ca mir şi agheasmă să-mi strângi de pe trup.

Te simt şi îţi simt trăirile toate,
Cutreieră vântul prin valea din sâni,
Închide-l de azi în temniţi pe „poate",
Plecarea de mâine îţi cer s-o amâni.

Rămâi doar o clipă, rămâi doar un ceas,
Cu glas de sirene poemele cântă,
În portul iubirii să facem popas,
E multă durere şi noaptea-i adâncă.

Alt substrat

În lumea noastră de cuvinte
Încet, încet mi-aduc aminte,
Că-n viețile ce le-m trăit
Ne-am întrupat din infinit.

Ne-am întrupat din lut, din soare,
Ca din sistemele binare,
Să-ți fiu mireasă ție – Zeu –
Doi născători de Dumnezeu.

Ne-am întrupat din vânt și apă,
De unde cerul se adapă,
Să fii Adamul nenăscut
Cu Eva fără început.

Ne-am întrupat fără să știm
Că suntem ceea ce iubim,
Ne-am întrupat din noi, tot noi,
Ca stelele ce cad din roi.

Ne-am regăsit în geometrie,
Trăind perfect în simetrie,
Un cerc c-o rază la pătrat,
Un număr phi cu alt substrat.

Iertarea florilor

Mă iartă, floare de lumină,
Că-ţi plâng prea des la rădăcină;
Că-mi este dor de dorul lui,
Mai ştiu preoţii cerului.

Îmi iartă, floare de cobalt,
Dorinţa, zborul spre înalt,
Îmi iartă setea de-a iubi
Şi bucuria de a fi.

Mă iartă, dragul meu, mă iartă.
Când am să-ţi fiu pe cer o hartă,
Îmi iartă cerul şi pământul
Ce m-au zidit să-ţi scriu cuvântul.

Îmi iartă clipa de pustiu,
Tu, floarea mea, ce nu te ştiu,
Mă iartă că sunt om şi vreau
Pocalul dragostei să-l beau.

Mă iartă fânul meu cosit
Şi mugurul înmugurit,
Iertaţi-mă când nu mai pot
Să plâng durerile lui Lot.

Când drumul se va îngusta
Mă iartă cu iertarea ta,
Să ierte floarea de narcis
Că ne-am iubit doar într-un vis...

Ia

Pe ia mamei mele s-a răstignit o floare
Și i-au cântat cocoșii în valea dintre sâni,
I-a picurat din pleoape lumină și ninsoare,
Dar n-a cerut o clipă sentința să-i amâni.

Prin iarba ca mătasea, pe unde trec cocorii,
Prin labirintul verde cu chiparoşi şi pini,
Pe cingătoarea mamei săpai mormântul florii,
Lăsând să cadă stele din ochii fără vini.

Un joc târziu de umbre cu viața s-a tocmit,
Iertarea și iubirea voiau să se cunoască,
Oceanul fără nume părea că-i adormit,
Dar cunoștea tăcerea ce-avea iar să mă nască.

Săpam ferestre-n ziduri, voiam să regăsesc
În mine ia mamei de înțelesuri plină,
M-am străduit degeaba, veșmântul îngeresc
Îl dobândește floarea ce știe că-i lumină.

Maria IEVA

(din volumul de versuri *Spre omul din vis*)

ŞERLOC

Moto: „Numai fata lui, ce sta în cartier, nu e nicăieri, nicăieri”

(Mircea Vintilă, *Popa Nan*)

I se spunea Şerloc. Şerloc, adică Sherlock, adică Sherlock Holmes. Da, vestitul personaj al lui Conan Doyle. Ca şi londonezul fictiv, Şerloc era un detectiv, eh, unul amator, nu cerea nimănui onorariu pentru anchetele sale, dar asta nu înseamnă că nu avea talent de anchetator, ba din contră, obţinea de fiecare dată rezultate spectaculoase.

A, dar avea şi resurse. De când ieşise la pensie pe caz de boală, Şerloc avea timp destul, iar funcţia, la început onorofică, dar după o vreme remunerată, de administrator al Asociaţiei de Proprietari „Fabrica de pâine”, îi oferea şi necesara sursă de informaţii. Cu atât mai mult cu cât biroul era deschis non-stop, căci Şerloc nu prea avea treabă acasă (doctorii din comisie i-au prescris scutire de efort). Multe persoane alegeau să îşi petreacă o parte din zi în biroul administraţiei, unele veneau şi cu un termos de cafea, sau cu o sticluţă cu ceai de sunătoare, sau de mătase de porumb, după caz (medical), iar interdicţia de a fuma era suportată cu stoicism de toată lumea.

– Coană Şerloc, am venit să-ţi dau citirea la apă, să nu se adune iar pe nu ştiu câte luni.

Pentru Şerloc, adică doamna Pîrvulescu Sanda, administrator, cum scria pe uşa biroului, registrul consumului de apă nu avea nici un secret. Nici nu a fost nevoie să-l deschidă la pagina locatarei nou venite pentru a-şi formula întrebarea:

– Tot un metru jumate, coană Varvaro? Cum, Doamne iartă-mă, consumi atât de puţin?! Ia zi, nea Paul, ăla de deasupra dumitale te mai deranjează cu gălăgia?

– Sigur că consum puţin, coană Şerloc, păi ce, eu fac ca ăia care stă noaptea şi face treabă, ca nea Paul?! Că bine ştii matale, coană Şerloc, toată noaptea umblă de colo-colo prin casă şi dă drumul la apă. Da’ nu mai zic nimic, că mi-a făcut şi mie nişte poze frumoase de ziua mea... şi nu mi-a cerut nici un leu.

– Am auzit că şi-a lăsat barbă.

– Aşa e, coană Şerloc, parcă e Amza Pellea. Ăla de a jucat în Dacii, trebuie să-l ştii, că el e şi Mihai Viteazu şi tot. M-am şi speriat de el când l-am văzut prima oară.

Punând cu grijă în raft registrul pentru consumul de apă, Şerloc îşi puse imediat la îndemână un alt registru, mai mic, dar, din câte ne putem da seama după rapiditatea cu care îşi notă informaţia dobândită, la fel de bine organizat.

– De ce oare şi-o fi lăsat barbă, coană Varvaro?

– Nu ştiu, coană Şerloc, poate se irită la bărbierit. Că am auzit că unii bărbaţi aşa se irită, la bărbierit. Al meu, fie iertat, săracu, n-avea treabă cu lama. Se bărbierea mereu şi nu se irita niciodată. Ce bărbat!...

Deschizând, din nou, registrul, administratorul adăugă şi părerea locatarei, marcând cu litere groase: „Ciudat. Trebuie aflat neapărat de ce şi-a lăsat pozarul barbă.”

– Mi-ar prinde bine un calculator, ce uşor mi-aş clasifica totul... murmură Şerloc. Dar de unde bani din leafa asta de administrator de doi bani.

– Bună ziua, coană Şerloc şi coană Varvaro, declamă cu emfază un bărbat între două vârste, intrând în biroul administraţiei. Ce mai e nou?

– Nimic, domnu Jane, nimic... cică ăsta, cum îl cheamă, Dumitrescu din blocul H3 e cam bolnav. Să vezi matale că ajunge la cuţit, sigur are apendicită. Să-mi spui mie „cuţu” dacă n-o fi aşa.

– Care Dumitrescu, ăla de şi-a schimbat uşa la apartament de-a pus una de fier? S-a păcălit rău, e de lemn, doar marginile sunt din fier de aluminiu, că am văzut eu una la fel la o firmă de uşi pe Molotov. Prunului, cum îi zic ăştia acum, da’ eu tot Molotov îi zic, că aşa m-am învăţat. Am auzit şi eu că-i bolnav. Cică ieri a vomitat toată noaptea, că Dică, ăla cu Skoda de sub el, n-a putut deloc să doarmă şi era şi el cu plecatul la muncă de dimineaţă. Coană Şerloc, continuă domnu’ Jane, sorbind din sticluţa lui cu apă plată, dar pe aia ai auzit-o, cu madam Pagu, aia de şade la trei în D? Cică nu mai lucrează la prăvălia aia de pantofi, acum s-a mutat la unul de suvenire, pe centru. Cică are leafă mai mare.

– Suvenire? Porcării de-alea?! Las’ că-i bine. Dar cu ce merge la lucru? Douăjoptu nu circulă dimineaţă când se deschid magazinele de pe centru.

– A, păi s-a înhăitat cu domnul Zisu, că el merge mereu cu maşina la birou.

Şerloc asculta şi nota conştiincioasă. Cine ştie când era nevoie de o informaţie ca asta, chiar era interesant să urmărească evoluţia ăstora, că... Deci merge cu el, cu maşina...

– Ia zi, domnu Jane, dumneata te iriţi când te razi?

– Eu? Păi, coană Şerloc, mă mai irit şi eu, ce să fac, depinde de lamă. Dar acum, de când cu lamele astea noi, de plastic, Bic cu două lame, că trei sunt prea scumpe, nu prea...

– Aşa? Că am auzit că unii se cam irită şi...

De pe scaunul unde se refugiase, coana Varvara sări:

– Păi nu-ţi spusei? Nea Paul...

– Nu ştiu bre, nu-l cunosc pe Paul ăsta. Să ia să folosească Bic, cu două lame, sau cu trei dacă are bani, şi nu se mai irită. Şi să dea cu aftărdupă d-ăla ... că ajută.

– Eh, domnu Jane, o fi scump... dar spune, că mata trebe să ştii, ce mai zice ăştia de de maşina douăjnouă? Că zicea că o bagă şi prin Galbîn, şi mie îmi convenea, că sorumea aia de lucră la Bitrico stă acolo.

– Da, coană Şerloc, zicea, da’ văd că n-o mai bagă. Cică face o maşină nouă acolo, care vine din Drapelu’... şi dă şi pe la gara nouă, că ăia merg pe jos la gară.

– Înseamnă că ne-a chinuit degeaba cu podu-ăla ... mai bine-l lăsa p-ăl vechi, că era bun.

– E mai bun ăsta... pentru aurolaci, s-au strecurat vreo doi acolo.

– Cum?! Aurolaci la noi şi eu nu am aflat?! exclamă doamna administrator, notând imediat în registru informaţia.

– Daaa! Cică sunt doi inşi bărboşi şi împuţiţi, dorm sub pod pe nişte cartoane. Nu e plăcut să te întâlneşti cu ei. Am auzit că miros ca dracu şi înjură mai rău decât el. De vreo trei zile s-au aciuat acolo. Am văzut şi eu unul, ieri. Doamne fereşte să îţi iasă seara în faţă pe stradă, cine ştie ce s-ar putea întâmpla!...

Studiindu-şi cu atenţie sticluţa de apă plată, golită în focul discuţiei, domnul Jane se ridică să plece.

– No, coană Şerloc, eu mă cam duc. Hai, coană Varvaro, să te duc gratis până afară, adăugă el, deschizând uşa biroului.

Rămasă singură, Sanda, alias Şerloc, deschise din nou registrul operativ. Studie informaţiile de abia notate, încercând să tragă nişte concluzii. Deci aşa, aurolaci în zona ei? De n-ar fi fost picioarele astea atât de obosite, ar fi mers să-i vadă cu ochii ei. Păcat că trebuia să se mulţumească cu lucruri aflate de la alţii.

– Bună ziua, coană mare!

Noul vizitator, un militar, colonel sau gradat, din câte aflase Sanda Pîrvulescu, se mutase de curând în blocul B, în locul unui fost comandant de la tunuri. Sau ceva asemănător. Militar fiind, omul nu se chinuia cu formule de politeţe şi nici

porecla administratoarei nu i se părea potrivită. Se mulţumea cu „coană mare”, iar femeia, probabil intimidată de uniformă, nu îndrăznea să protesteze.

– Venii să-ţi plătesc întreţinerea, dacă ai nevoie de bani. Dacă nu, nu mă supăr, adăugă noul venit.

– Ba da, ba da, aveţi o sută douăzeci şi trei şi trei bani, domnu colonel.

– Cam mult costă pe-aici, deşi nu avem nici lift, nici ghenă, bodogăni locatarul, căutând în portofel. Îmi spusese mie cineva că e cam scump prin cartier, adăugă el, dar ce să fac, mi-a convenit apartamentul şi l-am luat.

– Cine v-a zis că e scump? Nu e, e la fel ca în Drapelu’.

– Mata compari mahalaua asta cu Drapelu’? Hai să fim serioşi, acolo e zona frumoasă, curată, nu cu râuleţe printre blocuri, să pută a canal. Şi podul ăla, bine că l-au terminat naibii odată, că...

– Podul cu aurolaci... comentă femeia.

– Exact asta ar mai lipsi, pufni vizitatorul, băgându-şi portofelul în buzunar. Să ne invadeze şi aurolacii, pe lângă mirosul ăsta pestilenţial care nu ne lasă să deschidem geamul.

– Cică sunt doi aurolaci sub pod...

– Nu ştiu, coană mare, eu n-am văzut nici unul, că chemam imediat poliţia să-i ducă.

După plecarea locatarului, numele lui apăru pe registrul operativ cu menţiunea: „Nemulţumit de condiţii. De urmărit”

Fiind zi de lucru, vizitatorii erau puţini. De aceea, munca de cercetare a lui Şerloc era foarte intensă, ceea ce ducea la noi şi noi semne de întrebare. Când, spre seară, în birou pătrunse un cetăţean bărbos, mirosind puternic a ceva, un miros pe care Şerloc nu-l putu identifica, funcţionara fu aproape mulţumită că are cu cine să schimbe o vorbă.

– Bonsoir, madam Şerloc, salută vizitatorul.

– Bonsoir, nea Paule, răspunse gazda. Bine că ţi-am recunoscut vocea, că te-ai schimbat foarte tare de când nu te-am mai văzut.

– La barba asta te referi, coană Şerloc? M-a convins fata mea să îmi las barbă. Mă obişnuiesc greu cu ea, dar ce să fac, dacă aşa am primit ordin...

– Te iriţi la bărbierit?

– Nuu, au apărut acum nişte aparate bune, cu două sau cu trei lame. Eu folosesc de-alea cu trei, adică foloseam. Nici vorbă să mă irite. Şi chiar dacă mă supără lamele, după aia mă dau cu aftershave, n-am treabă.

– Poze mai faci, nea Paule?

– Păi cum să nu fac, coană Şerloc. Din ce altceva să fac bani să-ţi dau matale? Numai că acuma un mai fac cu aparatul de mărit, ca pe vremuri, mi-am luat un robot, le face automat. Apeşi pe buton şi merge singur. Uite, adăugă el şi scoase din buzunar un plic, pe astea le duc acum la un client pe centru.

– Ce progres, domne! se minună administratora. Dar aparatul asta merge fără chimicale d-alea cum cumpărai matale odată?

– A, nu, merge cu chimicale, dă-l dracu! Ieri s-a încins prea tare şi a pufnit cu substanţe, m-a udat tot. Mi-a pătat şi hainele, şi covorul şi tot.

– De la asta miroşi aşa?

– Cum miros?

– Ai aşa, un miros necunoscut, un ştiu cum să zic.

– Da, e posibil. Eu m-am obişnuit cu mirosurile astea, nu le mai bag în seamă.

– Daaa... Auzi, nea Paule, de fapt de ce ai venit? Matale nu prea vii să stai de vorbă.

– Chiar, că uitai, naibii. Am venit s-o scot pe fiică-mea de la întreţinere. Nu mai stă cu mine.

– De când?

– Păi, de la întâi, de luna viitoare, nu?

– Nu, de când nu mai stă cu mata?

– A, a dispărut de o vreme. De fapt, de două zile.

– A diiiispăruuut... suspină Şerloc.

– Da. Şi nu are rost să-i mai plătesc întreţinerea.

– A diiiispăruuut... repetă femeia, scoţând, maşinal, registrul operativ din raft. Apoi îşi luă seama şi luă registrul asociaţiei, în care notă solicitarea fotografului.

Mult timp după ce rămăsese singură în birou, Şerloc continuă să întoarcă informaţiile pe toate feţele. A doua zi, venind să bea împreună cafeaua, coana Varvara află noutăţile.

– ... şi i-a dispărut fata de acasă, încheie Şerloc.

– Să ştii că n-am mai văzut-o de câteva zile...

– Pe mine mă miră de ce nu e afectat. Eu aş plânge, aş face scandal, aş chema poliţia...

– Şi pe mine. Să nu cumva...

– Bună ziua, coană Şerloc şi coană Varvaro, salută domnu Jane, cu un termos în mână. Ce mai e nou?

Cele două femei se grăbiră să-i povestească despre dispariţia misterioasă a fetei fotografului. Uitând de termos, domnu Jane se trânti pe un scaun.

– Deci... s-a întâmplat până la urmă...

– Ce să se întâmple? întrebă Varvara.

– Nu vă spuneam eu de aurolacii ăia? Ei au răpit-o, au violat-o şi au omorât-o.

– Să ştii că şi eu m-am gândit la fel, mărturisi Şerloc. Cartierul ăsta a fost calm şi curat până să apară aurolacii. O să sun la poliţie.

Echipa de poliţişti criminalişti veni în câteva minute şi intră în biroul asociaţiei de locatari. Întrecându-se în amănunte, Şerloc, Varvara şi domnu Jane încercară să-i pună pe detectivi la curent cu mersul evenimentelor, dar, se vede treaba, ei nu erau prea bine pregătiţi în meseria lor, căci nu pricepură mare lucru. Cu mare greutate reuşiră să-i scoată din birou pe domnu Jane şi pe Varvara, iar pe Şerloc o puseră să scrie o declaraţie. Dar de abia reuşi ea să scrie primul cuvânt pe hârtie, că domnu Jane dădu buzna:

– Uite-l, el e, ăsta a răpit-o!

– Cine, domnule?

– Ăla, aurolacu’ ăla bărbos de trece pe stradă. Ăla jegos şi împuţit, îl ştiu eu, el e!

Doi ofiţeri se repeziră afară şi revenină după câteva secunde, împingându-l pe bărbosul denunţat de domnu Jane. Cu mâinile întoarse la spate şi încătuşate, omul nu opunea nici un fel de rezistenţă.

– Criminalule, banditule! se dezlănţui domnu Jane, aruncând în el cu termosul desfăcut şi murdărindu-i costumul cu cafea deja pătat.

Femeile erau mai puţin violente, dar nu mai puţin curioase:

– Cum, nea Paule, ţi-ai răpit şi violat fata?

Fotograful, speriat, nu putu mult timp scoată nici un cuvânt. Fu trântit de către poliţişti la pământ, pe burtă, legitimat şi scuturat cu forţă.

– Spune, mă, ai răpit-o pe fata fotografului? Ai omorât-o, ce-ai făcut cu ea?

Venindu-şi, încet-încet în fire, bărbosul reuşi să îngaime:

– N-am răpit-o... a plecat ea...

– A plecat? Unde a plecat mă, cum să plece?

– La Braşov, a plecat acum trei zile la Braşov, cu bărbatu-său.

– Ce? Cum?

Şerloc un reuşea deloc să pună lucrurile cap la cap.

– Păi nu ţi-am spus, coană Şerloc, că a plecat şi s-o scoţi de la întreţinere? S-a dus după bărbat, doar nu era să stea cu mine toată viaţa.

Mihai Athanasie PETRESCU

Vreme închisă

(Jurnalul lui Ion Lazu)

Cu ceva timp în urmă mă aflam în amfiteatrul Liceului Spiru Haret (Buzău), cu prilejul unei lansări de carte. Amfiteatrul era plin cu elevii primului şi al celui de al doilea an de liceu. Am fost solicitat să prezint cartea unui prieten scriitor, fost cândva şi el elev al Liceului Spiru Haret.

Am luat cuvântul începând prin a-i îndemna pe elevi (numai ochi şi urechi aflând că eram dobrogean şi că îmi începusem primii ani de şcoală învăţând în limba tătară), să ţină un Jurnal numai al lor, în care să-şi noteze orice eveniment deosebit, chiar şi simple gânduri despre o asemenea lansare de carte. Cum pot fi însemnate acolo şi alte evenimente: descoperirea unei cărţi bune, o discuţie între prieteni, întâlniri cu oameni deosebiţi, locuri pitoreşti vizitate, întâmplări deosebite din viaţa lor... etc.

Le-am amintit că mulţi scriitori, înainte de a fi scriitori, au exersat scrisul prin intermediul unui Jurnal intim. Le-am dat exemplul lui Titu Maiorescu, care timp de 54 de ani a ţinut un Jurnal cu însemnări zilnice, început de pe la vârsta de 15 ani. Am amintit de I.D. Sârbu, Mihail Sebastian, L. Rebreanu, M. Eliade, Ionesco, Galaction... iar din literatura universală: Lev Tolstoi, Shelley, F. Kafka, André Gide, Stendhal, Pavese, George Eliot, Baudelaire, Jules Renard...

Nu ştiam, pe atunci, de Jurnalul ţinut de poetul, scriitorul şi eseistul **Ion Lazu**, încă mult înainte de 1979, şi nici nu citisem **Vreme închisă**, jurnalul anilor 1979-1989, căci le-aş fi amintit elevilor despre acest Jurnal de lectură. Acum, că am intrat în posesia acestuia, m-am gândit să fac o incursiune prin el, în ideea că poate cititorul meu tânăr va dori să afle mult mai mult din cele spuse de mine, acolo, în faţa acelor elevi de liceu şi, cine ştie, se vor îndemna la o astfel de preocupare, „trudnică" de altfel, dar care, nicicum, nu le va fi zadarnică. „Există o poetică a Jurnalului?" – se întreba Eugen Simion. Din Jurnalul de lectură al scriitorului Ion Lazu vom încerca să descurcăm iţele a multor întrebări care îl macină pe cititorul nostru.

Jurnalul, ca să începem cu începutul, descinde din latinescul diurnalis (de la diurnus: al zilei/ sau de-a lungul zilei) şi este o specie aparte a genului memorialistic. Citind Jurnalul lui Ion Lazu, încep să cred, tot mai evident, că a avut asupra sa un efect psihologic foarte puternic şi că a fost scris ca şi cititorul să simtă acest lucru şi să fie atras ca un magnet de lectura lui, dintr-un fel de dorinţă de a pătrunde în budoarul misterios al scriitorului şi poetului Ion Lazu. Anul 1979 (cu care Ion Lazu îşi începe Jurnalul) – spre exemplu – pentru mine a fost anul când a trebuit să renunţ la Dobrogea mea natală şi serviciul (eram încă inginer stagiar) la Centrala Canal Dunăre Marea-Neagră (lucram în ecluza de la Cernavodă, la echiparea macaralelor turn de fabricaţie sovietică), pentru a mă transfera la Buzău, unde locuia şi avea serviciul soţia mea. Dar, anul 1979 e şi anul când s-a născut primul meu copil. Anul 1979 îl găseşte pe Ion Lazu în gazdă la coana Olga din Goranu de Vâlcea, cu colegii Nae şi Sandu – alţi doi ingineri geologi. „Am venit aici anume pentru nisipurile cuarţoase care au făcut cândva obiectul respectivelor exploatări pentru sticlă, iar cei doi amici, pentru tufurile vulcanice de la Malul Alb şi dinspre Govora-Ocnele Mari". Încă „de prin 1975 încoace, ca la orice uituc dovedit ca atare, însemnările au devenit aproape zilnice – un adevărat Jurnal", notează Ion Lazu, noi înţelegând că obişnuinţa de a nota „a sfârşit prin a face parte integrantă din personalitatea mea".

Făcând o pledoarie pentru această „specie literară", Ion Lazu se înarma cu infinită răbdare pentru a nu claca „sub presiunea atâtor idei ce dau în clocot" şi a-şi apăra Jurnalul „ca pe singurul izvor de care depinde viaţa ta afectivă – ca pe unica şansă". De reţinut asocierea unui astfel de izvor de simţire cu izvorul captat, cândva, de ai săi părinţi, împreună cu alţi săteni, pentru rodnicia şi dărnicia parcelelor de pământ răsădite cu varză. Conştient că prin Jurnal realiza cel puţin două lucruri „de mare importanţă" – 1) să-şi ia note despre oamenii întâlniţi ocazional în viaţă şi 2) să surprindă pe fila de jurnal întâmplările prin care tocmai a trecut –, Ion Lazu strângea totodată şi materia primă pentru viitoarele scrieri, „materie" ce n-ar fi fost, altminteri, stocată în lăcaşul memoriei, ori, anumite detalii îi puteau scăpa. De aceea, îşi numeşte Jurnalul, folosind o licenţă poetică, „o imagine a vieţii, deci, nu mai mult de atât este acest Jurnal. Şi totodată o aventură pe cont propriu, ca oricare alta – un risc asumat". Prin intermediul însemnărilor din Jurnal va reţine pe lentila înregistrării amintirilor faptul că avusese, în facultate, un coleg care scria „dezlănţuit" într-un jurnal al său, până şi la întrunirile dansante, spre hazul tuturor. Reîntâlnit, mult mai târziu, constată că totul fusese doar fumuri risipite şi, ca urmare a rătăcirii acelui jurnal, ţinerea sa a însemnat doar „vânare de vânt". Faptul că un astfel de fragment al vieţii s-a păstrat, totuşi, însemna că episodul putea fi fructificat şi plasat „la începutul tuturor începuturilor literare". Şi încă un lucru mai trebuie reţinut: a ţine un Jurnal „înseamnă a nu fi singur sub canonadă".

Că există o poetică a Jurnalului lui Ion Lazu, nu ne îndoim. În ce fel poate fi catalogată, atunci, acea noapte de pomină, trăită la gazda din Goranu, acea noapte cu tunete şi fulgere, când „şi gluga cerului ardea fără istov", de te situa la un pas de cea mai înspăimântătoare noapte trăită în viaţa ta? Abia a doua zi, putându-se desprinde de pereţii camerei sale, a constatat ravagiile tornadei: „copaci prăbuşiţi, inclusiv salcâmi bătrâni – însă cei mai fragili sunt teii, acum gata să înflorească". Înţelegem din aceste pagini memorabile ale Jurnalului lui Ion Lazu, că scriitorul „îşi dă întreaga măsură şi se justifică numai în faţa colii albe de hârtie". O aventură în masivul Vânturariţa, relatată prin fraze tensionate ca în romanele poliţiste, devin pagini superbe de lecturat, mai ales de către cei care au cunoscut şi s-au aventurat prin acele locuri neumblate. Surpriza acestora de a citi şi altceva decât poate surprinde simplul muritor poate fi una a uimirii: „Nu cumva am lăsat acolo, din neatenţie, ceva care se pierde pentru totdeauna?" Regretul acesta l-am simţit, în diverse situaţii, cu toţii. Goethe avea dreptate: tot ce-i aproape acum, se îndepărtează în următoarea clipă, dacă nu aşterni şi pe hârtie „momentul", ca şi cum ai fi fost într-o altă lume. Iar această „altă lume" avea să vină atât la propriu cât şi la figurat odată cu prima ieşire peste graniţa ţării. Aventura trăită în trenul care-l ducea la Budapesta şi Viena până la Luxemburg (unde îi locuia un frate), mai apoi în Franţa şi retur spre casă, prin Germania, Austria şi Ungaria, ca şi întâmplările neprevăzute de prin locurile acelea, fac deliciul cititorului dar şi al celui care a străbătut, la rându-i, traseul urmat de Ion Lazu. Punctăm pe scurt: 1) „Se confirmă zvonurile despre o eleganţă dusă la extrem în capitala Ungariei"; 2) „Viena pare un oraş pe care chiar ai vrea să-l înveţi pe dinafară, ca pe un poem perfect". Şi toate astea, pentru că Ion Lazu nu încetează a-şi nota fiecare amănunt: „poate aceşti companioni se miră că scriu în carnet şi că mă uit la ei oarecum ca într-o vitrină". Dar mai are importanţă? Lectura devine o încântare. Ajuns la Paris, îi vine să le strige tuturor: „Domnule, a fost o greşeală, gata!" – nevenindu-i a crede că doar „printr-un noroc, sau, prin purul hazard, poţi ajunge la Paris..." Ni se strecoară, subtil, prăpastia care exista, pe atunci, între noi şi nemţi: „pe şosea, în ceată, maşini în şir... Te gândeşti că aici orice ins are o maşină a lui, iar la noi doar 4-5 la o mie". Sau: „Pe stânga, într-o vale îngustă, un sat alb, curat...".

Continuând lectura Jurnalului lui Ion Lazu începi să înţelegi că în acest fel priveşte cu admiraţie lumea numai omul estetic, cel care are suflet şi „armură" de artist. Şi îşi poate stăvili, când vrea, pornirile contemplative, aplecându-se asupra scrierii şi transferându-i din pulsul trăirilor sale focul în care se modelează creaţia. Ion Lazu este un scriitor al detaliilor, dar Jurnalul devine o necesitate prin aceea că rosteşte cam tot ceea ce autorul gândeşte: „Acest jurnal, din care lipsesc tocmai

etapele cele mai tensionate şi întâmplările cele mai importante din viaţa mea, nu este nimic mai mult decât un antract, în sens literal: între acte... şi sunt destule gânduri importante şi trăiri intense dar care nu-şi fac loc în carnetele mele" (p. 168 şi p. 222).

În Jurnalul lui Ion Lazu, anul 1980 este pus în tabloul lui firesc: „Orăşeanul nostru nu are curajul să plece nicăieri de acasă fără plase la el. Nu se ştie ce apare de cumpărat, din câte-i lipsesc, bietul... Iar sătenii duc cu trenul şi autobuzul pâine şi saci de mălai, pentru care fac cozi la oraş, dând şi ciubuc vânzătoarelor..." (p. 135).

Cum era firesc ca într-un Jurnal de scriitor să găsim şi însemnări despre lumea literară a acelor ani, despre scriitori, anul 1980 (însemnarea e din luna mai) reprezintă şi anul în care Lazu primeşte la telefon ştirea morţii lui Marin Preda, iar Mircea Ciobanu i-o confirmă. Prilej cu care diaristul scrie cu amărăciune: „Vezi, de aia se grăbea el aşa! Bietul monşer, alt om prea singur...", ca peste alte câteva zile să încerce să pătrundă în casa-vilă a lui Eugen Barbu (din acel imbold de a cunoaşte bărbaţii mari ai literaturii), dar omagiul poetului „C.V.T. cu şleahta lui... gata să mai facă şi alte plecăciuni spre patron" îl dezgustă şi ca atare se retrage dintr-o citadelă care nu era din lumea sa. Refugiul (cu toate „armele" scrisului) în prezentul Jurnal nu trebuie înţeles ca pe o înfrângere „pe arena literară" (tumultoasă) a epocii, chiar dacă, uneori, pare dezarmat: „Şi, în general, are vreun rost să notezi ce simţi pe moment, ce gândeşti, ce-ai vrea să faci?". Să înţelegem că tot ceea ce i se întâmplă, chiar şi înfrângerile zilnice, umilinţele, necazurile fireşti, la urma urmei... etc., toate acestea i-au fost date scriitorului ca material pentru arta lui? Mai mult ca sigur că da! Toate acestea, sugerează diaristul Ion Lazu cititorului, i-au fost date pentru a le transfera şi, apoi, transforma în materie epică, pentru a le da un sens şi o morală, pentru a ţine întins firul vieţii către veşnicia părţilor frumoase şi trainice din existenţa fiinţei omului – „disperarea mea neagră". Iată cum trimite spre cititor, acest deziderat: „Îţi vine cine ştie ce idee, vrei să notezi un gând, o observaţie de viaţă, ceva ce ţi se pare demn de reţinut şi nu ai vrea să se piardă, cum prea se întâmplă..." (p. 142). Însă, nicicând nu se îndoieşte de puterea cuvântului: „Dar, dacă ar fi să pictez ceea ce simt, să mă exprim ca pictorii, nu? Sau să transform în muzică! Aş găsi culoarea pe care să mizez sau leitmotivul care să consune cu mişcarea mea sufletească?".

Pe măsură ce-i citim Jurnalul, această temere transmisă şi nouă, se risipeşte. Paginile curg lămurind, ele însele, că sentimentul e bine surprins în cuvinte, iar cuvintele vin, se înşiră unele după altele, sugerându-ne ideea că lumea este făcută din corespondenţe între trăirile prezente şi reverberaţiile sufletului la tot ce a însemnat trecut în viaţa noastră, în viaţa altora, fiind plină de oglinzi magice, şi că întâmplările ce ni se par, acum, neînsemnate, deţin taina multor necunoscute, iar o explorare (prin însemnările aşternute în Jurnal) peste o vreme, devine o necesitate. „Sunt lungi momente când nici nu mă gândesc măcar la marea încercare prin care trec" (p. 163). Evocările unor tablouri „în icoane şi imagini" despre părinţi, refugiul său în „vieţile noastre trecute", întâmplările cu cei dragi, poveştile adevărate auzite acasă (multe dintre ele surprinse secvenţial – ca în cinematografie) vor însemna, cândva, pagini de proză cu mult mai multe infinite sensuri.

Primele pagini din Jurnalul lui Ion Lazu pe anul 1981 încep cu o evocare ca de început de roman, ori diaristul e conştient că tot ce scrie în Jurnal va fi fructificat, cândva, într-o proză. Atent la orice detaliu (natură-oameni-stări sufleteşi), Ion Lazu ne copleşeşte cu descrierile acelor călătorii ce scot în evidenţă omul şi zbuciumul său în a surprinde chiar şi cel mai neînsemnat eveniment, gest care îl evidenţiază printr-o mare dragoste pentru lucrurile şi locurile pipăite cu degetele şi absorbite cu privirea, ori călcate cu piciorul. Sub titlul „Bucuria privirii", îşi începe Jurnalul anului 1981 cu cea de a doua călătorie spre Luxemburg, la fratele său. De această dată îşi alege astfel traseul încât trenul să ia direcţia spre destinaţia finală, trecând prin Iugoslavia, Italia şi Elveţia, cu oraşele lor: Belgrad, Zagreb, Veneţia, Florenţa şi Lausanne. În Iugoslavia, atât Belgradul cât şi Zagrebul i se dezvăluie a fi două oraşe curate, „fără imobile betege sau dărăpănate, cu o anumită demnitate". Primele observaţii: se vorbeşte mult despre politică, iar iugoslavii consumă arta porno (prin intermediul revistelor şi a cinematografului) ceea ce-l face să-şi noteze mirat, despre „o adevărată exaltare a industriei porno", aici: „Altfel de comunism!" – scrie concis. În Italia, primele oraşe întâlnite în răgazul dintre popasurile făcute în gări şi „goana trenului" sunt: Veneţia şi Florenţa. Însemnarea pe care o face acum: „...cu ochii mari pironiţi spre cele două minuni care m-au vrăjit deplin! Adriatica. Trieste" – spun cam totul. Florenţa îl absoarbe cu totul. Paginile de Jurnal devin, acum, incitante pentru turistul nerăbdător să ia şi el calea spre sudul continentului european, cândva. Expoziţia de la Florenţa „de la Gaugain la Picasso" îi produce „frisoane, nu alta!", pentru ca în final să iasă din expoziţie „cu capul mare". Cât despre oraş, nu îndrăznim a face vreun comentariu, pentru că însemnările diaristului spun cam totul. Cităm: „Oraşul e cu deosebire frumos, are farmec la vedere, poate va fi avut şi locuri de tihnă, de reculegere, căci pentru a scrie e nevoie să te izolezi şi iar să te arăţi în lume şi iar să te izolezi". Cu alte cuvinte, nimic nu trebuie să-ţi scape aici, atât aparatului de fotografiat, cât şi carnetului cu însemnări, fiindcă ar fi păcat să se întâmple aşa ceva. În Elveţia, face un popas la Lausanne, prilej cu care trăieşte o adevărată sărbătoare a privirii. Bucuria privirii însăşi. De fapt, chiar nimerise într-o zi de sărbătoare naţională a Elveţiei. În Luxemburg, fratele, cât şi prietenii mai vechi (cu care făcuse cunoştinţă la prima sosire aici, în 1979), îi stabilesc un program epuizant, pe măsura curiozităţii musafirului de a vedea cât mai multe în această parte a Europei şi a admira în scurtul timp cam tot ce se poate întâlni la fiecare pas. „Despre Amsterdam chiar merită să scriu mai pe larg" – notează diaristul. Să reţinem că oraşul Amsterdam (cu ocazia vizitelor făcute prin Ţările de Jos) îl face să exclame la un moment dat: „Stâncărie neagră-vânătă. Licurici? Garduri de mărăcini pe marginea subţirilor drumeaguri vicinale, asfaltate şi acestea. Dar nu vei vedea pe-aici odioasa pârloagă a agriculturii socialiste" (p. 212). Şi mai reţinem, pentru impresia de ansamblu a eticii societăţii capitaliste, întâmplarea cu taşca de umăr (pierdută) în care avea toate actele: paşaportul, biletele de întoarcere, actele de identitate etc... Cred că aceste descrieri sunt cele mai frumoase părţi din acest Jurnal. În cazul lui Ion Lazu, sub condeiul său (notând instantaneu fiecare amănunt surprins în drumurile sale) totul devine viu, încât ajungem să bănuim că el a tras „cinematografic", totul, în lăcaşul memoriei, şi acum ne redă, intact, filmul acestor aventuri în „afara timpului Istoriei", pentru noi, ceilalţi, închişi ca într-o temniţă între graniţele ţării. Fapt ce-l îndreptăţeşte la o măreţie a rostirii: „Sunt omul care a văzut o jumătate din Europa".

Începând cu anul 1982, însemnările din Jurnalul lui Ion Lazu au o caracteristică nouă: a unui jurnal/memorii. Nimeni nu poate citi, acum, Jurnalul *Vreme închisă* a lui Ion Lazu fără să aibă pentru oamenii trecutului, la care deseori apelează diaristul în însemnări, un sentiment egal cu veneraţia şi admiraţia. Poate ne-am fi îndepărtat de acea „poetică a jurnalului" de care vorbea Eugen Simion, dacă memorialistica din *Vreme închisă* n-ar fi îmbrăcat „haina literară" a genului, un fel de cronică a evenimentelor petrecute cândva într-un timp îndepărtat: copilăria, tinereţea şi memoria ficţională a părinţilor şi rudelor. Jurnalul anilor 1982-1984 se desfăşoară pe două coordonate: a timpului trecut (memorialistic), înscris aici din riscul de a nu fi pierdut, şi timpul prezent (cel calendaristic în notarea, comentarea desfăşurării evenimentelor) al jurnalului propriu zis. Însemnările anului 1982 încep cu note despre lumea literară. Ion Lazu face argumentaţia că, în scris, ele vin „dinspre suferinţele mele". Acum, paginile de jurnal (cele din luna mai, îndeosebi) sunt pitoreşti. Perioada cât a stat la baba Ioana din Alexeşti-Vâlcea îi prilejuiesc multe nostalgii despre viaţa la ţară trăită cândva alături de părinţii şi fraţii săi. (p. 238-256)

Vorbind despre timpul trecut (memorialistic), diaristul notează: „poate că asta e ideea jurnalului meu: eu vreau să readuc la lumină lumea copilăriei mele, care desigur nu este importantă decât pentru mine, oarecum în felul cum vreau să repun în drepturi acel spaţiu în care ea s-a desfăşurat, al comunei Cireaşov, ce mi se pare mirific când încerc să mi-l reamintesc, şi pe care acum îl găsesc depreciat, batjocorit chiar: locuri spre Vâlcea, la gârlă, spre Valea porcului, pe sub vii, pe

Secuţa, la Strehareţ, care mă primeau cu pajişti curate, îmbietoare...". Vorbind despre un timp trecut, cu oameni, fapte, întâmplări, pe care îl recuperează prin retrăire, pe baza memoriei afective, diaristul notează în consecinţă: „Astea nu sunt subiecte de roman, sunt doar fapte de viaţă..." – şi peste alte câteva pagini: „Am să notez cu creionările mele despre satul copilăriei, fără însă a-mi face iluzii monografiste sau creative. Observ că amintirile din copilărie se organizează subiectiv, afectiv, însă cu mare coerenţă" (p. 256). Satele prin care îi trec paşii îi oferă multe alte prilejuri de a stârni cu pana de scris imagini în mişcare, iar fotografiile pe care le face ici-colo vin „din dorinţa de a reţine datele unei scene care pe moment nu-mi este clară, în speranţa că altă dată, cu un tonus spiritual mai ridicat ca acum, am să fac legăturile, reuşind să transcriu tâlcul scenei...". Dar anul 1982 (mai exact 18 iunie) este şi ziua când la Cartea Românească îi apare romanul „Rămăşagul" în tiraj de 15000 de exemplare, prilej prin care destăinuirile cu privire la primii fiori ai scrisului ne dezvăluie scena copilului Ion Lazu, care într-o compunere de clasă căuta să transmită colegilor şi profesorului câte „ceva din emoţia călătoriei în noapte, plăcerea de a vedea, de a observa... ca să nu piardă nimic din ceea ce mă impresionase atât de mult" (p. 262).

Vorbind despre „Rămăşagul" (pe parcursul Jurnalului ţinut între anii 1979-1981 îl întrezărisem sub denumirea de „Moşul"), Ion Lazu spune că „fiecare casă, fiecare familie din satul de adopţiune avea câte o poveste – şi anume una tristă; însă pe atunci eram prea mic pentru a recepta corect aceste drame, de care mai bine îmi dau seama ascum, privind înapoi". Prin urmare, faptele trecutului rememorate de Ion Lazu, în cartea sa, se orientează prin trăire, retrăire, după capriciile memoriei afective. Aceiaşi notă o găsim şi în însemnările cu care-şi începe Jurnalul anului 1983; cu scene din viaţa de familie, scene ce aveau să facă parte din viitorul său roman „Veneticii". Începute în februarie, însemnările anului 1982 se întrerup brusc, ca mai apoi să fie reluate prin noiembrie 1983 şi sunt cu precădere însemnări despre lumea literară a vremii. Tot anul 1983 este şi anul naşterii fiului său Andrei: „Azi vineri 25 noiembrie soţia mea Lidia a născut un fiu...". Despre moartea poetului Nichita Stănescu (13 decembrie 1983) ne lasă însemnările de la p. 275-276, şi încheie: „1983 – un an de neuitat...".

Însemnările anului 1984 sunt cu precădere însemnări zilnice despre Andrei şi lumea literară a vremii, dar conţin şi un element nou, nemaiîntâlnit până aici: lumea viselor, cu tot ceea ce reprezintă ele în viaţa scriitorului Ion Lazu: „Azi noapte am visat fragmente de roman, iar în noaptea precedentă chiar un roman întreg... Sunt romanele pe care le pierd, cele pe care nu le voi scrie?... Oricum e semn că ar cam trebui să mă apuc de scris" (p. 286). Ca mai târziu, să-şi noteze: „Pentru alţii asemenea vise vor fi fiind fleacuri, însă pe mine *literatura* din ele mă dă gata" (p. 308). Munca de teren (ca geolog), cu locurile prin care e găzduit (Avrig spre exemplu), ne lasă pagini cu mărturisiri nu prea plăcute: „Ce-nseamnă aceşti 23 de ani de teren? Cel puţin tot pe-atâtea camere străine în care am locuit şi ferestre prin care am privit la anumite ore ale zilei, dimineaţa şi în amurg, şi uşi prin care am intrat obosit şi am ieşit cu gând de drum lung, chiriaş în casa vreunui ţăran, a vreunei băbuţe sau văduve". Tot în acest an, fratele Gelu din Luxemburg le întoarce vizita promisă cândva. S-au văzut doar la Slatina, la casa părintească. Jurnalul *Vreme închisă* nu-i numai un jurnal cu însemnări ale „zilei trecute", ci şi o carte despre tot felul de amintiri din viaţa autorului, ce i se par, după atâţia ani, ca nişte „jivine hăituite, rănite, ascunzându-se prin cotloane, prin văgăuni obscure..." Dar când ei din ele partea bună a lucrurilor, rândurile scrise rămân ca sculptate în stâncă.

Deşi ultima parte a Jurnalului *Vreme închisă* (anii 1985-1989) este foarte concentrată, ea cuprinde de această dată, cu predilecţie, evocarea toposului natal (satul Cireaşov de Slatina), îndeletnicirile oamenilor, atmosfera familială, portrete, amintiri. Amintirile sunt însăilate într-un ecou arhaic, de un lirism răscolitor dar bine dozat, cu veghea conştientă a scriitorului care va fructifica, cândva, în prozele sale aceste detalii generatoare de emoţii şi meditaţii despre „o lume în fond la fel de credibilă sau de incredibilă ca oricare alta: reală, palpabilă, amintită, inventată... lumi indiferente una alteia, sau lumi zadarnice" (p. 324).

Anul 1985 (ni se consemnează la 3 februarie, duminică) e anul când începe să citească („pe furate"), Jurnalul lui Liviu Rebreanu şi, poate, de aici s-o fi născut sârguinţa cu care începe să-şi strângă evocările şi amintirile risipite printre însemnări, povestirile părinţilor din satul natal, cum reiese şi din vizitele tot mai dese în satul copilăriei – unele şi din necesităţile şi sprijinul adus celor bătrâni. În însemnările pe care le face acum oscilează de această dată între evocările literare ale vremii, lumea cărţilor citite, ori pe care le gândeşte să le scrie, şi evenimentele din familie. Sensul nou pe care îl dă jurnalului are în vedere şi noul imbold, cel atins de aripa sugestiei rămase în urma lecturării Jurnalului lui Rebreanu: „Uneori am bănuială că scriitorii ţin un jurnal nu pentru a-şi nota risipa zilnică în fapte de rutină şi câştigul într-ale scrisului, cum s-ar crede, de exemplu, citind Jurnalul lui Rebreanu, ci pentru a-şi învinge odată în plus teama de coala albă, de inhibiţia pe care ţi-o dă masa de lucru" (p. 348). Punând în lumină tehnica scrierii, observăm (dincolo de spontaneitatea comunicării), multe secvenţe narative pe care – cu certitudine – le-a utilizat în „Veneticii", „Rămăşagul", „Capcana...", „Curtea interioară..." etc... Există în aceste însemnări câte un palier alocat fie memoriei spaţiilor geografice, fie prieteniei colegiale (serviciu, ori din vremea studenţiei), fie vieţii şi morţii oamenilor lângă care a copilărit şi trăit. Dintre referinţele acestor comemorări şi confesiuni, mi-a atras atenţia data de 2 mai 1986. În preajma acelui 1 mai 1986, mă aflam cu soţia şi cei doi copii ai noştri în vizită la Roman. În miezul zilei, aflaţi pe una din străzile care alinia un şir de magazine ce urmau a fi vizitate, am avut senzaţia unei furtuni iscate ca din senin, cu vârtejuri şi rotocoale în amestec de praf şi frunziş (de unde?) şi un „iz ciudat" detectat de nările noastre plutea prin aer. Ne-am pus mâinile la ochi, ne-am ferit hainele, dar n-am înţeles mai nimic din ciudăţenia care plutea în atmosferă. Abia după două-trei zile de la acel „eveniment", autorităţile româneşti au dat publicităţii grozăvia numită „Cernobâl". Iată cum îl descrie diaristul Ion Lazu: „De ieri, pe la 18, numai într-o supărare şi o îngrijorare şi un chin – ca o adevărată boală, din cauza veştilor groaznice despre radiaţiile ce vin peste noi de la răsărit".

Paginile finale ale Jurnalului *Vreme închisă* ne arată un memorialist care are valoarea unei concluzii, a unor trimiteri care, în subtext, sugerează îndemnul diaristului de a zăbovi cu folos şi cu plăcere asupra creaţiilor expresive ale masei de oameni participanţi intens la transformarea societăţii, cu bucuriile şi dramele lor: „În viaţa unui om nu se află un singur roman, ci mai multe, însă amestecate, întretăiate, reînnodate. Greutatea, chiar imposibilitatea, este de a-l alege pe cel semnificativ, dintre cele multe, fără vreun înţeles" (p. 354). Retrospectiv, pasiunea pentru lectură a copilului de la ţară capătă în memoria diaristului o semnificaţie şi o încărcătură narativ-evocativă pentru tot ce va urma: „De vreo trei săptămâni recitesc însemnările pe tema Gligorie, sortând, subliniind: apar poezii, apare tema Veneticilor, apoi massa jurnalului literar propriu-zis şi câteva subiecte de proză scurtă. La treabă, omule!" (p. 401). Între „amintirile mele despre oamenii din satul copilăriei" şi ceea „ce reprezint pentru ei"... unul „dintre cei prea mulţi care au plecat şi pleacă mereu din sat...", trebuia să scrie despre toate acestea. Cine a fost alesul? Numele lui stă înscris pe această carte. Vă îndemn s-o citiţi. Fiindcă această carte, care se succedă şi se pliază pe anumite teme specifice unor cititori de vârste diferite, dă curs unor evenimente trăite de fiecare dintre noi, dar întotdeauna amprentate de întâmplări existenţiale şi spirituale, parcă auzite la cel cu care te-ai intersectat în viaţă, ori chiar le-ai fost martor. „Este de imaginat o mai mare sărăcie decât cea de acum şi o mai nemiloasă dependenţă de Stat?" – sună această frază (ascunzând tristeţea unei epoci), ca o întrebare stăruitoare la sfârşitul anilor 1989.

Prin lirica acestui buchet de evocări şi adnotări despre tot ceea ce-i omenesc şi de esenţă umană, Ion Lazu ne-a demonstrat că „o anume poetică a jurnalului", sceptic rostită de cronicarul vremii, prin *Vreme închisă*, a fost salvată.

Tudor CICU

Georges DUHAMEL

Balada lui Florentin Prunier

Douăzeci de zile lungi a rezistat
Și mama lui i-a stat alături.

Pentru că mama a vrut ca el să nu moară,
A putut Florentin să reziste-atât de mult.

Cum a aflat că Florentin e rănit,
A pornit la drum din satul ei.

A trecut prin locuri unde bubuie tunul
Și marea armată se târăște-n noroi.

Fața-i e aspră, sub boneta scorțoasă.
Ea nu se teme de nimeni și de nimic.

Într-un coș, a adus vreo zece mere
Și-o ulcică cu unt proaspăt.

*

Cât e ziua de lungă, stă lângă patul
În care Florentin așteaptă să moară.

În zori sosește, când se face focul,
Și rămâne până-ncepe el să delireze.

Când vor pe rănit să-l panseze,
Mamei îi spun să plece.

Dacă nu i s-ar cere, nu ar ieși.
Ar privi suferința fiului ei.

Oare nu-i aude ea țipetele,
De-afară, când stă cu ghetele-n apă?

Lângă patul lui, e ca un câine de pază.
N-o mai vezi să mănânce sau să bea.

Nici Florentin nu mai poate mânca.
Untul râncezește în ulcică.

*

Ca niște rădăcini, degetele ei muncite
Cuprind mâna fără vlagă a lui Florentin.

Nu-și ia ochii de la obrazul palid
Pe care curge sudoarea-n șiroaie.

Vede gâtul prins în fașele strânse,
Prin care răzbate-un ușor șuierat.

Privește toate-acestea cu ochii ei aprinși,
Uscați și aspri, din cremene parcă făcuți.

Privește doar și nu se jeluiește:
Așa știe ea să fie mamă.

El spune: „Tusea asta mă seacă.”
Ea îi răspunde: „Doar știi că sunt aici!”

El spune: „Mamă, simt că mor!”
Ea-i răspunde: „Nu, fiul meu, nu vreau!”

*

A rezistat douăzeci de zile lungi.
Mama i-a stat tot timpul alături,

Ca pe mare un înotător încercat
Care-și ține cu-o mână copilul firav.

Nu știm unde se aciua ea
În aceste nopți chinuite.

Într-o dimineață, frântă de oboseală,
A ațipit sărmana mamă.

Iute muri atunci Florentin Prunier,
Făr-a scoate-un sunet: ca să n-o trezească.

Traducere din limba franceză –
Alexandru MĂLĂESCU

Comunicat de presă din Spania

Scriitoarea și traducătoarea Elisabeta Boțan, colaboratoare a revistei *Cafeneaua Literară*, a fost protagonista a trei evenimente culturale ce s-au desfăşurat de curând în Spania.

Cel dintâi, „Orizonturi literare", s-a desfăşurat vineri, 21 aprilie a.c., la Facultatea de Filozofie şi Litere, din cadrul Universităţii din Alcalá, şi s-a bucurat de participarea Ambasadei României în Spania, reprezentată de diplomatul responsabil de problematica cultură şi educaţie, dna. Magdalena Lungu, consilier diplomatic, dar şi al Institutului Cultural Român din Madrid, reprezentat de dna. Gabriela Damian, coordonator de evenimente culturale.

Gazda şi organizatoarea acestui eveniment a fost Elisabeta Boţan, care a prezentat cartea de haiku *Singurătate aprinsă*, alături de autorii săi, Gregorio Muelas Bermúdez şi Heberto de Sismo, după care fost prezentată revista de critică și poezie contemporană *Cratera*.

Despre revistă au vorbit cei doi scriitori spanioli amintiţi mai sus, cărora li s-a alăturat scriitorul Ricardo Virtamen și, desigur, Elisabeta Boţan. Printre publicaţiile care au fost citite din revistă menţionăm poemul „Voilà", de Mircea Petean, în traducerea Elisabetei Boţan, care a susţinut, de asemenea, prelegerea cu tema „Traducerea, artă, mediere sau profesie".

Programul serii a mai cuprins un moment musical susţinut de Luminița Soporan, profesor LCCR, şi un recital de chitară clasică susţinut de tânăra Bianca Boţan (fiica scriitoarei) și artista spaniolă Cristina Domínguez Méndez.

Al doilea eveniment organizat de Ambasada României la sediul misiunii diplomatice din Madrid, vineri, 28 aprilie a.c., face parte din ciclul Serile „Acasă" ale Ambasadei şi „Scriitori români din Spania" şi a găzduit prezentarea celui de-al doilea volum (bilingv, română-spaniolă) de poezie *Egometrie/Egometría* semnat de Elisabeta Boţan.

Deschiderea lui a fost făcută de reprezentantul misiunii diplomatice, dna. Magdalena Lungu, consilier diplomatic, care a subliniat faptul că „obiectivul acestui proiect este acela de popularizare a valorilor româneşti din Spania, care prin munca și talentul lor construiesc veritabile punți de legătură între cultura română și cea spaniolă" și a vorbit despre evoluţia literară a scriitoarei.

Despre carte şi autoarea sa au mai vorbit scriitorii și criticii literari Gregorio Muelas Bermúdez şi Heberto de Sismo, care au publicat în mai multe medii de comunicare române şi spaniole articole despre cele două cărţi ale autoarei apărute în limba spaniolă, şi au elogiat atât sensibilitatea sa poetică cât şi calitatea traducerilor literare ale acesteia.

Seara s-a încheiat cu un recital poetic în limba română şi în limba spaniolă, care a cuprins poeme din cartea prezentată.

Al treilea eveniment," Iª JORNADA DE CULTURA Y DOCUMENTACIÓN HISPANO-RUMANAS", organizat de Prof. Dr. Iuliana Botezan în 22 mai a.c., la Universitatea Complutense din Madrid (Facultatea de Ştiinţe ale Documentării, Departamentul de Biblioteconomie şi Documentare) a avut în programul său prezentarea cărţii *Egometrie* a Elisabetei Boţan, care, după cum s-a exprimat organizatoarea sa, a fost „cireaşa de pe tort".

Deschiderea evenimentului a fost făcută de doamna Ioana Anghel, directorul I.C.R. Madrid, care a vorbit despre importanţa de a face cultura română cunoscută în lume și de implicarea institutului din Madrid în acest proiect. A fost prezentă de asemenea şi dna. Maria Teresa Fernández Bajó, director al Departamentului de Biblioteconomie și Documentare al UCM.

Apoi a urmat prima masă rotundă unde au fost abordate temele: „Documente, prezenţă în opere, autori români şi evenimente româneşti în izvoare documentare", la care au participat Andreea Mira (UCM), care a vorbit despre Fonduri documentare ale Legaţiei Spaniei în București (1880-1926), Fátima Alonso López (UCM) şi prof. dr. Iuliana Botezan, care a vorbit despre Horia Vintilă, un mare umanist, despre opera și activitatea lui ca profesor la UCM.

După o scurtă pauză a urmat cea de-a doua masă rotundă a zilei, în care au fost prezentate cartea *Egometrie* şi *Revista Crátera*, susţinută de criticul literar Gregorio Muelas Bermúdez şi Elisabeta Boţan.

Elisabeta Boțan trăieşte de 15 ani în Spania. A debutat în limba lui Cervantes după ce a câştigat câteva concursuri literare de poezie şi de proză scurtă, iar în prezent colaborează la numeroase reviste de limbă română şi spaniolă din mai multe ţări. A tradus până acum cinci cărţi din limba română în limba spaniolă şi una din limba spaniolă în limba română, iar în blogul său „Orizonturi poetice" are peste o mie de traduceri. **(C.L.)**

Luminița Soporan, Magda Lungu, Gabriela Damian, Ricardo Virtanen, Elisabeta Boțan, Gregorio Muelas Bermúdez și Hebertode Sysmo.

S-au întâmplat la Centrul Cultural Piteşti

■ 1 iunie: Spectacol muzical-literar-artistic dedicat Zilei Internaţionale a Copilului. Organizator: Centrul Cultural Piteşti. Locul desfăşurării: Piaţa Primăriei Municipiului Piteşti. Coordonator: cantautorul Tiberiu Hărăguş.

■ 3 iunie: Serbarea copiilor de la cursul de pictură *Sensibilitate şi Culoare*, din cadrul Centrului Cultural Piteşti. Organizator: Centrul Cultural Piteşti. Coordonator: prof. Elena Zavulovici.

■ 6 iunie: Spectacolul literar-muzical sub genericul *Micii ecologişti salvează Planeta Pământ*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Grădiniţa *Aripi deschise*. Locul desfăşurării: Complexul Expoziţional Casa Cărţii (parter). Coordonator: educatoarea Camelia Nodea.

■ 6 iunie: Simpozionul cu tema *Criza despre care nu s-a spus nimic: Venezuela*, în cadrul dezbaterilor publice lunare sub genericul *Lumea Azi*. Organizator: Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie *Armand Călinescu* şi redacţia revistei-document *Restituiri Piteşti*. Coordonator: istoricul Marin Toma.

■ 7 iunie: Lansarea volumului istoric *Discurs istoriografic (20 de ani de învăţământ superior românesc în Piteşti)*, care are ca autor pe istoricul Petre Popa. Coordonator: istoricul Petre Popa.

■ 8 iunie: Clubul literar-artistic *Mona Vâlceanu*; invitaţi scriitorul Ion C. Ştefan, directorul Editurii *Arefana* şi scriitoarea Elena Armenescu. Coordonator: scriitoarea Mona Vâlceanu.

■ 12 iunie: Simpozionul cu tema *Politica în era Big Brother*, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul *Cultura digitală*, susţinut de publicistul Cristian Cocea. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Direcţia Judeţeană pentru Cultură Argeş. Coordonator: publicistul Cristian Cocea, directorul Direcţiei Judeţene pentru Cultură Argeş.

■ 13 iunie: Cenaclul *Armonii Carpatine*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, Liga Scriitorilor Români şi de Expresie Română de Pretutindeni-Filiala Argeş şi redacţia revistei *Carpatica*. Coordonator: redactorul-şef al revistei *Carpatica*, scriitorul Nicolae Cosmescu.

■ 15 iunie: Colocviul cu tema *O istorie culturală a mâinilor în Occidentul Medieval*, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul *Istorie şi istorii cu Marin Toma*.

■ 15 iunie: Concursul-festival de teatru sub genericul *Primii artişti*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Şcoala Gimnazială *Nicolae Simonide*. Coordonator: prof. Allora Albulescu.

■ 16 iunie: Spectacol de folclor susţinut de Ansamblul Vocal *Doruri Argeşene*. Coordonator: Florica Bratu, preşedinte executiv al Asociaţiei *Eurosenior* a Pensionarilor şi Expropriaţilor din România.

■ 21 iunie: Spectacol muzical-literar-artistic susţinut de Trupa de Teatru *Robertto*; Coordonator: artistul Robert Chelmuş.

■ 22 iunie: Lansarea noului număr al revistei *Carpatica*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti, Liga Scriitorilor Români şi de Expresie Română de Pretutindeni-Filiala Argeş şi redacţia revistei *Carpatica*.

■ 29 iunie: *Clubul Cafeneaua literară* susţine manifestarea *Ora de poezie*. Organizator: Centrul Cultural Piteşti. Coordonator: poetul Virgil Diaconu, directorul revistei *Cafeneaua literară*.

■ APARIŢII EDITORIALE: Revista lunară de literatură CAFENEAUA LITERARĂ (nr. 6/2017), Revista lunară de cultură ARGEŞ (nr. 6/2017), Publicaţia lunară INFORMAŢIA PITEŞTENILOR (nr. 6/2017).

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti

sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMIA
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1, sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013, Piteşti
Tel./fax: 0248/216348

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256, Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii. Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la S.C. Tiparg S.A., tel.: 0248/221.348, e-mail: office@tiparg.ro.

Lectură publică la Colegiul Naţional I.C. Brătianu

La Colegiul Naţional I.C. Brătianu din Piteşti, în data de 10 mai a.c., a debutat un eveniment cultural numit „Biblioteca te citeşte”, proiect iniţiat de Biblioteca Judeţeană Argeş, care se bazează pe lectură publică şi discuţii libere despre tendinţele din poezia contemporană şi despre statutul scriitorului în societatea de consum.

Poetele invitate la acest prim episod de lectură, Liliana Rus şi Lucreţia Picui, au citit câte un grupaj de poezii din propria creaţie şi au răspuns întrebărilor adresate de elevi, legate de tema proiectului. Bibliotecara Mihaela Penaru a vorbit despre Proiectul „Bătălia cărţilor”, despre oportunităţile de studiu în străinătate, oferite de Centrul Europe Direct Argeş, şi a prezentat două lucrări achiziţionate recent de Biblioteca Judeţeană. Poeta Denisa Popescu, „în rolul povestitorului”, a prezentat şi a coordonat acest eveniment, iar profesorul şi scriitorul Lucian Costache, în calitate de gazdă, a primit oaspeţii cu multă căldură şi, în final, a acordat poetelor diplome de excelenţă din partea Ligii Culturale Pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, el fiind totodată şi preşedintele Filialei Argeş a ligii.

Publicul a fost constituit din elevii claselor a X-a D, a X-a H, a X-a J şi a XI-a A, cu profil de matematică-informatică, filologie şi ştiinţele naturii, dar şi din invitaţi cum ar fi poetul Virgil Diaconu, medicul Teodor Craifăleanu şi caligraful Petre Ghilencea. După inteligenţa întrebărilor puse de elevi, se poate concluziona că între tinerii de calitate şi maturii de calitate conflictul dintre generaţii nu prea există.

Menit să atragă atenţia publicului asupra cărţii şi a lecturii, proiectul a continuat pe parcursul întregii luni, în fiecare zi de miercuri, în alte locuri cum ar fi Camera de Comerţ, Industrie şi Agricultură Argeş (17 mai), Şcoala „Nicolae Simonide” (24 mai) şi „Terasa artiştilor” (31 mai). (**C.L.**)

